Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare Nr. 22
Brisori nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anunciurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 22
Inserate mai primescŭ în Viena *Rudolf Mosse Haasenstein & Volger (Otto Maas), Henri Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppelik, J. Donsberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger An on Mezei Eckstein Bernat*: în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner*.
Preţulŭ inserţiuniloru: o serie garmondŭ pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina III-a o sereă 10 cr. v. a. séu 30 anĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĚRŬ DE DUMINECĂ)

„Gazeta" ese în fiă-care di.
Abonamentele pentru Austro-Ungaria:
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe sése luni 6 fl., Pe trei luni 3 fl.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 franci, pe sése luni 20 franci, pe trei luni 10 franci.
Se prenumără la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ: la administraţiune, piaţa mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe sése luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ la casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe sése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti inainte.

Nr. 170.—Anulŭ LIII. Braşovŭ, Duminecă 29 Iulie (10 Augustŭ) 1890.

Braşovŭ, 28 Iulie st. v.

In ḑiua de sf. Mariă se va întruni în Reghinŭ adunarea generală anuală a Associaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ.

Este la rêndulŭ nostru sĕ dovedimŭ cu prilegiulŭ acesta, că ne zace la inimă scopulŭ celŭ mare şi sublimŭ, ce'lŭ urmăresce acéstă Asociaţiune; sĕ dovedimŭ, că, în ḑilele grele de faţă, scimŭ sĕ preţuimŭ mai multŭ ca orĭ şi când valórea şi importanţa culturei nóstre românescĭ; sĕ dovedimŭ că scimŭ sĕ aducemŭ orĭ-ce jertfă pentru ea.

Sórtea a voitŭ, ca tocmai acuma, în ajunulŭ întrunirei adunării generale a 29-a a Associaţiunei nóstre, sĕ ni se dea, prin mórtea durerósă şi prea timpuriă a unui nobilŭ şi valorosŭ Românŭ ardeleanŭ, unŭ esemplu strălucitorŭ de iubire de neamŭ, de devotamentŭ sfântŭ pentru cultura şi bunăstarea lui, de cea mai căldurósă şi strînsă alipire cătră instituţiunea acelei Asociaţiunĭ, care are menirea a rĕspândi lumină în cărarea vieţii poporului românŭ de dincóce de Carpaţĭ.

Departe, la ţĕrmurii Dunărei bĕtrâne, unde a trăitŭ o viéţă modestă, dedicată chiămării sale în sînulŭ societăţii din vecinulŭ regatŭ alŭ Românei, inginerulŭ *Ioanŭ Olteanu*, luându'şĭ rĕmasŭ bunŭ dela acéstă lume, ni-a lăsatŭ moştenire o faptă măréţă, démnă de a fi lăudată de toţĭ fraţii sĕi rĕmaşĭ în viéţă, o faptă care póte servi tuturorŭ celorŭ de faţă şi viitorĭ ca îndemnŭ şi încuragiare de a se arăta recunoscĕtorĭ cătră neamulŭ lorŭ, cătră patria lorŭ.

Fiu alŭ Transilvaniei, născutŭ în Cojocna, şi crescutŭ în acéstă ţéră, inginerulŭ Olteanu, cu tóte că şi elŭ, ca cei mai mulţĭ dintre tinerii noştri capabilĭ, a fostŭ constrînsŭ de vitregele împrejurărĭ a'şĭ căuta o esistenţă în România, pe lângă datoriile oficiului, ce şile împlinea cu cea mai mare conscienţiositate, cu zelŭ şi cu hărnicia, pe lângă iubirea ce-o datorea ţĕrii, care îlŭ hrănea şi'lŭ ocrotea, nu şi-a uitatŭ nicĭ unŭ momentŭ de ţéra sa natală, de binefacerile ce le-a primitŭ aicĭ, elŭ care rĕmase orfanŭ de micŭ copilŭ; nu şi a uitatŭ nicĭ unŭ momentŭ de fraţii sĕi iubiţĭ ardelenĭ, in mijloculŭ cărora a crescutŭ, şi carĭ, precum bine scia şi simţea, aveau a se lupta cu atâtea lipsurĭ şi suferinţe.

De aceea sĕmţindŭ, că în urma unei grele bóle cronice, ḑilele îi suntŭ numĕrate, inginerulŭ Ioanŭ Olteanu n'a sciutŭ cum sĕ arate posterităţii mai bine şi mai convingĕtorŭ recunoscinţa şi iubirea ce-o nutrea necurmatŭ cu atâta focŭ în inima sa nobilă, decâtŭ testândŭ aprópe întréga sa avere agonisită cu strădaniă, muncă şi onestitate, în sumă de *una sută mii francĭ*, Associaţiunei române transilvane, care este în primulŭ rêndŭ chiămată a lucra pentru cultura şi progresulŭ fraţilorŭ sĕi urmăriţĭ de sórte.

Durerea cea adêncă, ce amŭ simţit'o, când amŭ primitŭ trista scire despre mórtea vechiului şi credinciosului amicŭ şi frate, nu póte sĕ întunece raḑa de speranţă şi de încredere, ce a pĕtrunsŭ în inima nóstră în faţa acestei fapte măreţe, în care se reoglindéză caracterulŭ nobilŭ românescŭ alŭ rĕposatului.

Intr'unŭ timpŭ, când egoismulŭ şi materialismulŭ parŭ a cuplesi câte-odată tóte acele frumóse idealurĭ, cari dau însufleţire vieţei şi stăruinţelorŭ poporului românŭ; în nisce momente când nepăsarea pare a fi înstrăinatŭ pe fiiĭ mamei vĕduvite dela sînulŭ sĕu; când poporulŭ nostru şi sfânta lui causă adeseorĭ parŭ a fi lipsiţĭ de orĭ ce ajutorŭ; în nisce clipite amare ca aceste tapta rĕposatului inginerŭ Olteanu trebue sĕ ne umple inimile de speranţă şi de încredere.

Până când se mai află între noi caractere atâtŭ de devotate binelui comunŭ, n'avemŭ sĕ ne tememŭ de viitorulŭ românismului.

Sĕ binecuvêntămŭ dér cu toţii memoria acestui bravŭ Ardelénŭ şi sĕ ne încălḑimŭ sufletulŭ amărîtŭ la focŭlŭ sacru alu iubirei sale de neamŭ şi de ţéră!

Esemplulŭ, ce ni l'a datŭ inginerulŭ Olteanu, sĕ ne îmbărbăteze pe toţĭ a aduce jertfe pe altarulŭ culturei nóstre naţionale!

Sĕ-şĭ ia esemplu dela fericitulŭ Olteanu şi acei fraţĭ ai noştri din statulŭ vecinŭ, carĭ ca şi dênsulŭ au eşitŭ din sînulŭ nostru, au crescutŭ în mijloculŭ nostru. Astăḑĭ când nu se mai află între noi, şi nu mai potŭ lupta alăturĭ cu noi pentru limba şi cultura neamului nostru, sĕ nu uite de tributulŭ de recunoscinţă, ce'lŭ datorescŭ ţĕrei lorŭ natale şi fraţilorŭ lorŭ strîmtoraţĭ!

Dea ceriulŭ ca fapta acestui frate Românŭ, care se póte pune cu mândriă alăturĭ cu faptele măreţe de binefacere şi de caritate ale Românilorŭ din tóte ţĕrile, sĕ contribue a stêrni între fraţii noştri de pretutindenĭ nobila emulare în stăruinţele pentru sprijinirea şi înaintarea culturei române, care este unŭ bunŭ comunŭ şi bunulŭ celŭ mai scumpŭ alŭ întregei ginte române din rĕsăritul Europei!

† Ioanŭ Olteanu.

(Coresp. part. a „Gazetei Transilvaniei")

Bucurescĭ, 27 Iulie 1890.

In ḑilele acestea a încetatŭ din viéţă, la Galaţĭ, inginerulŭ **Ioanŭ Olteanu**, unulŭ dintre cei mai bunĭ inginerĭ românĭ în serviciulŭ căilorŭ ferate române.

Rĕposatulŭ era de nascere din comuna Cojocna, lângă Cluşŭ.

Rĕmânêndŭ de micŭ copilŭ orfanŭ, şi-a urmatŭ studiile secundare în liceulŭ din Cluşiu, fiindŭ primitŭ în convictulŭ Piariştilorŭ, unde pentru serviciulŭ ce-lŭ făcea avea tótă întreţinerea şi astfelŭ a pututŭ sĕ termine studiile liceale cu celŭ mai strălucitŭ succesŭ în anulŭ 1864, escelândŭ mai cu sémă în sciinţele matematice.

In acelaşŭ anŭ primindŭ unŭ micŭ stipendiu, nu-mĭ aducŭ bine aminte, dela Blaşiu, séu dela Associaţiune, a trecutŭ la Politechniculŭ din Viena, unde spre a se puté întreţiné a fostŭ fórte multŭ ajutatŭ de ilustrulŭ bărbatŭ românŭ, Dr. Greg. Silaşi, pe atuncĭ pare-mi-se rectorŭ la Seminarulŭ St. Barbara, secţiunea greco-catolică, şi care îi oferise în Seminarŭ, ca supranumerarŭ, nutremêntulŭ întregŭ.

Indată după terminarea studiilorŭ technice, Olteanulŭ a fostŭ angagiatŭ la liniile ferate din Galiţia, unde s'a distinsŭ prin capacitatea, zelulŭ, activitatea şi onestitatea sa. D'aicĭ a trecutŭ în România, unde a ocupatŭ posturĭ technice însemnate la Primăria Capitalei şi la căile ferate române.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

Ḑece ḑile de Haiducia.

(Unŭ episodŭ din anulŭ 1815, în Bucovina.)

Venitŭ într'unŭ anŭ pe timpulŭ feriilorŭ acasă, îmĭ povestì tatălŭ meu:

Eram unŭ băetanŭ în lapte, cam de 17 anĭ. Ţiu minte, că încă nu eşisem la horă, căcĭ pe vremea mea, fetelorŭ mai josŭ de şése-sprĕ-ḑece şi feciorilorŭ de optŭ-sprĕ-ḑece anĭ încă nu le călca piciorulŭ în jocŭ cu ceilalţĭ flăcăi şi fete, şi când ajungeau ei acea vêrstă, pe feciorŭ, grijitŭ bine, în cămaşă cu mânecĭ late, peptarŭ în mătăşĭ nou, curea, după statura flăcăului, în trei şi patru cătărĕmĭ, ciobote lungĭ până la genunchĭ şi încreţite la încheiătură, apoi pălĕriă „rătezată" şi încinsă în gherdane şi cordele mândre, îlŭ aducea întêiaşĭdată la jocŭ tata, ér pe fată, totŭ împodobită cum era mai bine şi, afară de papucii galbinĭ séu negri şi călţunii, nu în flendure de têrgŭ, ci tóte lucrate în casă de fată singură sub învĕţătura mamei, o ducea acésta la horă.

Ei, eram, cum ḑicŭ, ca de şépte-sprĕ-ḑece anĭ; tatălŭ meu, Dumneḑeu ierte-lŭ, se bolnăvise şi zăcea acum de vr'o trei-patru sĕptĕmânĭ în patŭ. Mama, biata, ierte-o şi pe dênsa Dumneḑeu, îlŭ căuta ḑi şi nópte ca o soţiă cinstită, cu o priinţă şi ostenélă, ca şi cum ar fi fostŭ luaţĭ numai de o sĕptĕmână-douĕ, măcar-că erau acum amêndoi cărunţĭ, căcĭ eu eram copilulŭ lorŭ celŭ mai micŭ şi aveam douĕ surorĭ mai marĭ decâtŭ mine, măritate şi cu copii. Dusu-s'au şi ele în cea lume, sci-va înduratulŭ Dumneḑeu de ele, că aicea şĭ-au lăsatŭ şi ele nume cinstitŭ de femei şi de găzdóie cum se cade!

Tata, în bóla sa, pofti carne de sĕlbătĕciune: elŭ fusese puşcaşŭ şi vênătorŭ ghiambăşŭ şi umblasemŭ şi eu cu dênsulŭ prin cele poenĭ şi prelucĭ orĭ sărăturĭ din moşia lui Dumneḑeu, din cei codri, pe unde se arătau serile şi dimineţile cerbii şi căpriórele.

Auḑindŭ eu vorba tatălui cătră mama, — care-lŭ întrebase, că n'ar mânca ceva, şi de ce i-ar fi poftă — că par'că ar mânca ceva sĕlbătĕciune, nu făcuiu alta, decâtŭ eşii din casă în tindă, luaiu puşca şi traista din cuiu şi spre asfinţite de sóre eram la „poiana ursului", unde sciam, că vine cam pe aceea vreme câte ceva bunŭ de ţiglă.

Acolo ajunsŭ, mĕ îndosîi după unŭ moşŭ de bradŭ în partea poenii din préjmĕtulŭ vêntului, cum trebue la pândă, décă nu vréi sĕ te trudescĭ de géba, şi'mĭ gătii pe'ncetulŭ puşca cu o încărcătură cum se cade la căprioriĭ séu cerbĭ, adecă cu unŭ plumbŭ dinainte grijitŭ din ciocanŭ şi apoi stĕtui molcomŭ şi neclintitŭ cu ochii strună spre poiană.

Stĕtui câtŭ stĕtui aşa, când étă, că în cea margine a poenii se arată, cătândŭ în tóte părţile şi mişcândŭ din nărĭ şi din urechĭ, — de nu'i ceva a omŭ pe aicĭ — unŭ cerbŭ sdravĕnŭ şi o ciută. Fără sĕ rĕsuflu şi numai inima bătêndumi-se în pieptŭ, de o auḑiam, stam stâncă cu cocoşulŭ trasŭ şi aşteptam sĕ-mĭ vină boulŭ ceva mai aprópe, orĭ măcarŭ sĕ ésă din colo de ciută, care mi-lŭ îndosia.

Audŭ ceva la spatele mele foşăindŭ, ca călcândŭ ceva pe frunḑele uscate. „Mai scii?" gândiam eu, „póte fiindŭ aerulŭ linŭ, vine ceva bunŭ de puşcă şi din astă parte, la poiană"; de aceea stĕtuiu ca mortŭ fără a întórce ochii îndĕrĕtŭ. Insĕ vai, — o mână de omŭ se pune pe puşca mea! Vréu sĕ saiu într'o parte, altă mână mĕ prinde de a mea, câtŭ eram spăriatŭ din crescetŭ şi până 'n tălpĭ, şi celŭ ce mĕ prinse şi mĕ ţinea îmĭ ḑicea cu unŭ glasŭ ca de taurŭ, dér năduşitŭ:

— „Stăi, băiete, nu te teme!"

Era căpitanulŭ de hoţĭ — Darĭ, pe care'lŭ cunosceam din trécĕtŭ de mai multe-orĭ pe la casa nóstră, când după obiceiulŭ lui eşia la satŭ şi'şĭ petrecea cu ómenii, fără sĕ'i ḑică cineva ceva, şi în care trécĕtŭ pe la casa nóstră, décă era cineva din noi, orĭ tata, orĭ mama, orĭ eu afară, ne ḑicea bineţe ca şi orĭcare omŭ de trébă şi mergea mai departe.

—„Ce facĭ tu, copile, aicea?" mĕ'ntrebà elŭ.

Eu, deşi cunoscêndu-lŭ cine'i, déră şi sciindŭ, că ce felŭ de omŭ este elŭ, tremurulŭ de frică nu mĕ lăsà şi'n acea stare îi rĕspunseiu, adecă ca prin plânsete, că'sŭ feciorulŭ cutăruia şi cutăruia din Suceviţa, că tatălŭ meu e bolnavŭ de mai multă vreme şi că avêndŭ elŭ în bóla sa poftă de sĕlbătĕciune, eu am venitŭ aicea la pândă, póte capĕtŭ ceva şi ducŭ tatii.

Spunêndu'i eu aceste, mai veniră câţiva totŭ înarmaţĭ cu puşcĭ şi cu pistóle, ca şi „căpitanulŭ Darĭ", aceştia, cum se vede, îi urmau lui în óre-şĭ-care depărtare. Darĭ acum îmĭ luase puşca din mână, o dede unuia din cei ce veniră după elŭ, éră mie-mĭ ḑise:

— „Apoi, cum vĕdŭ, tu aşa têněrŭ, şi acum şi vênătorŭ şi puşcaşŭ prin codri afunḑĭ: bunŭ! Hai cu mine, te facŭ eu *vênătorŭ* de altă hiară, nu de asta próstă, ce o aştepţĭ tu aicea, ca băeţii boiştele cu unghiţa la părĕu..."

Olteanulŭ era unŭ pronunţatŭ *naţionalistŭ* şi urmăria cu unŭ viu interesŭ tóte mişcările nóstre literare, sociale şi politice, până în momentulŭ când şi-a datŭ românescului sufletŭ, abia în etate de 45 anĭ, în mâna părintelui divinŭ.

Prin traiulŭ sĕu cumpĕtatŭ, defunctulŭ a agonisitŭ o frumósă avere, prin munca şi osteneala sa, şi precum în viéţă, aşa şi în ultimulŭ momentŭ, elŭ a datŭ cea mai elocintă probă, că ţine mai multŭ la binele şi progresulŭ poporului românŭ decâtŭ la sine însuşĭ.

Inainte de a închide ochii, defunctulŭ a luatŭ disposiţiunĭ legale, prin care din averea sa de **una sută şése mii francĭ** în efecte de statŭ, a testat *o sută mii* (100.000) *francĭ „Associaţiunei Transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ“*, numindŭ ca esecutor testamentarŭ pe d-lŭ G. Bariţiŭ, ér pentru restulŭ de şése mii francĭ a făcutŭ unele micĭ legate testamentare filantropice.

Acéstă faptă mărĕţă va eternisa numele defunctului în istoria culturală a poporului românŭ, care din generaţiune în generaţiune, cu pietate, va aminti numele generosului sĕu binefăcĕtorŭ.

Fundaţiunea inginerului Ioanŭ Olteanu apare cu atâtŭ mai mărĕţă, cu câtŭ în acéstă epocă egoistă şi materialistă, defunctulŭ e unicul dintre foştii mulţĭ Românĭ bogaţĭ ardelenĭ în România, care nu şi-a perdutŭ idealulŭ în vitalitatea poporului românŭ, pentru care a trăitŭ şi a muritŭ, dândŭ idealului sĕu o fiinţă reală prin ajutarea poporului pe calea culturei şi a progresului naţionalŭ.

Rĕposatulŭ Olteanu, a testatŭ biblioteca sa, compusă din opurĭ sciinţifice de mare valóre, *Societăţii technice din Bucurescĭ*, ér din 2000 lei sĕ se acopere cheltuelile de înmormêntare şi restulŭ sĕ se împartă sĕracilorŭ din Galaţĭ.

Rĕposatulŭ de eternă amintire, în disposiţiunile sale testamentare, nu şi-a uitatŭ nicĭ de rudele sale cele mai apropiate, pare-mi-se nepoţĭ dela soră, cărora li-a lăsatŭ averea imobilă din Cojocna, precum şi venitulŭ pe primulŭ anŭ de ḑile (5000 séu 6000 mii francĭ,) dela *fundaţiunea* de o sută mii lei.

Fiă amintirea lui eternŭ binecuvêntată şi fapta lui nobilă şi generósă rĕsplătită în cerŭ şi pe pământŭ de Dumneḑeulŭ părinţilorŭ noştri! **Unŭ olteanŭ.**

Revista politică.

Dinăuntru. In Febr. anulŭ acesta, ministrulŭ ung. de culte şi instrucţiă, Albin Csaky, a datŭ o ordinaţiune în cestiunea *botezurilorŭ din căsĕtorii mixte* de cuprinsulŭ, că orĭ-ce preotŭ, care botéză unŭ copilŭ, ai cărui părinţĭ, amêndoi, orĭ unulŭ din ei, suntŭ de altă religiune, sĕ predé în timpŭ de 8 ḑile *exofficio* unŭ estrasŭ matricularŭ preotului competentŭ. Acéstă ordinaţiune a făcutŭ sânge rĕu între preoţii romano-catolicĭ, carĭ la diferite ocasiunĭ s'au opusŭ esecutării ordinaţiunii chiar cu risiculŭ de a fi pedepsiţĭ. Afară de acésta, aprópe întregŭ episcopatulŭ romano-catolicŭ a protestatŭ în contra ordinaţiunei şi s'a plânsŭ la Papa, care acum în ḑilele acestea, precum a asiguratŭ primatele Simor pe corespondentulŭ unei foi ungurescĭ, a luatŭ o hotărîre în înţelesulŭ dorinţelorŭ clerului romano-catolicŭ, şi prin urmare în contra ordinaţiunei ministrului.

„Sĕrmanulŭ Csaky“, cum l'a numitŭ Simor pe ministrulŭ, are s'alégă: orĭ luptă pentru cultŭ cu catolicii, orĭ modificarea, nu numai a ordinaţiunei, ci a întregei legĭ dela 1868 privitóre la botezurĭ. Acéstă din urmă părere o esprimă şi ḑiarele din Viena, pentru-că prin acea lege — afară de abusurile mai alesŭ ale preoţimei catolice, care au datŭ nascere ordinaţiunei ministrului, în urma plângerei protestante — s'a sĕvêrşitŭ unŭ abusŭ chiar din partea legiuitorilorŭ, luându-li-se părinţilorŭ dreptulŭ de a alege religiunea, în care au sĕ fiă botezaţĭ copii, pentru a nu avé mai multe felurĭ de religiă în casă.

„*Presse*“ ḑice, că era bine sĕ se fi 'nţelesŭ guvernulŭ mai ântêiu cu episcopatulŭ şi cu curia, şi apoi sĕ fi venitŭ c'o lege. Acum se potŭ nasce încurcăturĭ neplăcute, décă clerulŭ iese din opositia sa pasivă. E de doritŭ decĭ sĕ se evite o luptă pentru cultŭ.

„*Neue Freie Presse*“ critică articululŭ 53 alŭ legii din 1868, care desconsideră tocmai pe aceia, carĭ după firea lucrurilorŭ au sĕ dea cuvêntulŭ hotărîtorŭ, părinţii copilului. Nu-i vorbă, şi legea austriacă, ca şi cea ungară, dispune, ca în căsĕtorii mixte fiiĭ sĕ urmeze religiunei tatălui, fiicele religiunei mamelorŭ; dér adaugă, că părinţii înainte de căsĕtoriă potŭ stabili prin contractŭ, că sĕ póte 'ntêmpla şi raportulŭ contrarŭ, orĭ că toţĭ copiii au sĕ urmeze numai religiunei tatălui orĭ numai religiunei mamei. Şi acestŭ lucru îlŭ potŭ face părinţii şi cu copiiĭ, carĭ n'au trecutŭ de 7 anĭ. Étă prin urmare cum se póte evita conflictulŭ: sĕ ţină sémă legea de voinţa părinţilorŭ.

„*Wiener Tagblat*“ ḑice, că contele Csaky va refusa a purta lupta în contra bisericei şi că statulŭ şi biserica vorŭ sci sĕ se 'nţelégă, ca sĕ nu ajungă lucrurile la luptă pentru cultŭ.

Dinafară. La vila Visconti de pe laculŭ Como s'a ţinutŭ o *conferinţă de ofiţerĭ germanĭ, austriacĭ şi italienĭ*, în care s'au stabilitŭ *basele unui planŭ de campanie*. Unŭ ḑiarŭ din Paris ne dă în astă privinţă următórele amănunte: S'a decisŭ, că în casŭ de rĕsboiu armata italiană va trece întrégă sub direcţiunea supremă a statului majorŭ germanŭ. Regele şi curtea italiană vorŭ rĕmâné în Roma. Forţele Italiei vorŭ fi împărţite în patru armate, avêndŭ ca base de operaţiă Alexandria, Milanŭ, Roma pentru cele dintêiu trei armate, Neapole şi Reggio-Calabre, pentru a patra armată. Intêia armată va avé comandantŭ şefŭ pe generalulŭ Ricotti. Generalulŭ Pelloux va comanda corpurile de armată, care vorŭ opera dela Pignerolle-Tende la Vintimiglia, avêndŭ Nizza ca obiectivŭ. Ideia principală a generalului Ricotti e de a năvăli în Franţa pela Saint-Bernard. Generalulŭ Pelloux, cu basa de operaţiune Albenga, va încerca sĕ trécă fruntăria pe unŭ punctŭ óre-care între Vintimiglia şi Tende. In acelaşŭ timpŭ o a doua armată, aceea a generalului Planell, va năvăli în Elveţia prin Tessin şi va căuta sĕ forţeze trecerea pe la Simplon şi Saint Gothard. O parte din acéstă armată va trebui sĕ trécă prin Tirolulŭ austriacŭ şi sĕ se scobóre pe Arlberg în valea Coirei. De acolo se va îndrepta, după cum va fi oportunŭ, către Zürich, ca sĕ dea mâna cu unŭ corpŭ de armată germanŭ din partea Vosgilorŭ, orĭ către valea Dissentis şi Goschenen, ca sĕ se unéscă cu Italienii din partea de către Brigue şi sĕ mérgă asupra Lausanei şi Pontarlierului. A treia armată va apĕra capitala, litoralii dela Anrona până la Castellmare şi dela Livorno până la Gaëta. Acéstă armată va avé sĕ lupte contra radicalilorŭ şi „sĕ protégă Vaticanulŭ“, *năvălindŭ* în elŭ la celŭ dintêiu sgomotŭ de rĕsboiu. Radicalii suntŭ multŭ mai de temutŭ decâtŭ Vaticanulŭ în casŭ de rĕsboiu. Cea mai mică înfrângere va spulbera monarchia, căcĭ radicalii se vorŭ rescula, de cumva nu vorŭ face acésta înainte de a se declara rĕsboiulŭ. Decĭ a treia armată va avé gréua misiune de a protege dinastia, care nu va părăsi Quirinalulŭ. Acéstă armată va fi comandată de generalulŭ Cialdini, care a refusatŭ de-a lua conducerea unei armate de invasiune contra Franţei şi Elveţiei. A patra armată de douĕ corpurĭ cu cartierele generale în Neapole şi Regio-Calabria e destinată a da ajutorŭ Romei séu Neapolei, după trebuinţă, şi a apĕra litoralii dela Reggio până la Tarentu, orĭ sĕ se îmbarce corpulŭ din Neapole pentru Toulon, décă flota aliată va învinge flota francesă şi décă operaţiunile lui Ricotti şi Pelloux vorŭ rĕuşi ér corpulŭ din Reggio sĕ se îmbarce, în acestŭ casŭ, pentru Tunis.

Va înţelege acum orĭ şi cine, de ce Elveţienii suntŭ alarmaţĭ şi declară, prin bărbaţii lorŭ însemnaţĭ, cum e şi cardinalulŭ Mermillod, că „décă integritatea Elveţiei va fi ameninţată, Elveţienii se vorŭ ridica ca unŭ singurŭ omŭ pentru a o opera. Şi'n adevĕrŭ, că esecutarea planului de mai susŭ nu e uşorŭ. Elveţienii au construitŭ torturĭ în trecĕtórele Gothara, Coire şi Saint-Maurice şi toţĭ Elveţienii, puşcaşĭ escelenţĭ, vorŭ fi în forturĭ. Invadarea Elveţiei nu le va fi nicĭ-decum o petrecere Italienilorŭ. De altă parte se crede, că Austria nu va permite sĕ trécă o armată italiană prin Trentinŭ, ca sĕ mérgă în Elveţia, căcĭ odată întraţĭ Italienii în provinciă, nu vorŭ mai eşi din ea. Generalulŭ austriacŭ, care a luatŭ parte la conferinţa de pe laculŭ Como, a formulatŭ obiecţiunĭ asupra trecerei Italienilorŭ pe teritorulŭ austriacŭ. Ofiţerii germanĭ şi italienĭ ţineau la acéstă trecere, elŭ a reportatŭ ministrului de rĕsboiu Bauer, care ar fi ameninţatŭ că'şĭ dă dimisia, décă stăruescŭ a impune acéstă trecere. Astfelŭ stă lucrulŭ, după *fóia* francesă, şi decĭ se esplică alarmarea Elveţienilorŭ şi mĕsurile militare luate de Elveţienĭ.

SCIRILE ḑILEI.

La procesulŭ de pressă alŭ „Gazetei Transilvaniei“, care se va pertracta înatea Curţii cu juraţĭ din Cluşiu *Joi la 2/14 Augustŭ* a. c. la 9 óre a. m. în sala tribunalului regescŭ (Cluşiu strada principală (fötér) palatulŭ baronului Bánffy) vorŭ fi chiămaţĭ juraţii cluşienĭ din cuartalulŭ III. Lista acestora se compune din 36 persóne între carĭ: 11 profesorĭ de universitate 12 funcţionarĭ publicĭ, 2 proprietarĭ de case, 2 comercianţĭ, 2 profesorĭ dela alte institute, 1 deputatŭ, 1 proprietarŭ, 1 învĕţătorŭ, 1 funcţionarŭ privatŭ, 1 librarŭ şi 1 otelierŭ. Intre aceştĭ 36 juraţĭ nu se află nicĭ unŭ românŭ.

Ḑise şi mĕ şi luà înaintea sa, îmĭ puse nisce desagĭ de piele grei, ce-i luà dela unulŭ din „tovarĕşii“ lui, în spate şi — du-mi-te băiete de acum numai Dumneḑeu scie unde şi 'ncătrău! Géba plângeamŭ eu şi mĕ rugamŭ sĕ mĕ lase sĕ mergŭ acasă, că tatălŭ mi-i bolnavŭ şi n'are cine-lŭ căta.

— „L'a căta Dumneḑeu, mĕi copile; şi apoi nu sciu eu“, ḑise Darĭ, „că ai mamă şi surorĭ, care mai bine l'orŭ căta decâtŭ tine? Haide tu numai cu noi, că, după vrerea lui Dumneḑeu, pe tatălŭ tĕu li-i mai vedé tu şi l'omŭ vedé cu toţii şi n'ai grijă că ţĭ-omŭ face ceva rĕu. Tu, băiete, eştĭ, cum vĕdŭ eu, bunŭ de a fi — *omŭ*, omŭ te-oiu şi face; nu-i bănui nicĭ tu, nicĭ tatălŭ tĕu!“

Ce sĕ facŭ, sĕraculŭ de mine, gândiam eu; vorbele aceste şi altele asemenea şi tóte ca unse cu miere, dér ale unui hoţŭ, mĕ spăriau şi mai multŭ, gândindŭ acasă, gândindŭ la mine şi ce va fi cu mine...

Mergeam cu greii desagĭ în spate: sĕ-i svêrl' de pe mine şi sĕ o apucŭ la fugă? géba, în urma mea erau, cum presupuneam eu, cu căpitanulŭ Darĭ încă vre o ḑece-unspreḑece inşĭ şi toţĭ nisce hoţomanĭ puternicĭ, de unulŭ nu scăpai, da încă de toţĭ!

Mergeam dérà plângêndŭ şi încă în glasŭ, că póte mĭ-orŭ da drumulŭ, vĕḑêndu-mĕ atâtŭ de bruḑiu şi de aceea nu de „făcutŭ din mine omŭ“, cum le trebue lorŭ.

Insĕ craii de codru şi de potecĭ nu băgau nicĭ într'o sémă semnele becisniciei mele, ci numai vĕḑuiu, că după ce spuse Darĭ unuia din tovaroşii lui ceva în taină, rĕmaseră vr'o trei-patru din ei îndĕrĕtŭ.

Mai gândindŭ eu acasă, la bolnavulŭ meu tată şi apoi la aceea, că ce-a gândi elŭ bietulŭ, décă va auḑi, că am părăsitŭ casa şi pe dênsulŭ tocmai într'o vreme aşa de grea a bólei sale, orĭ că ce-oiu fi păţitŭ, căcĭ luaiu şi puşca cu mine, fără a spune, că încătrău mĕ ducŭ, îmĭ secà totŭ sângele din inimă şi'mĭ venia sĕ'mĭ perdŭ minţile! Mergeamŭ pe drumŭ, mai că lovindu-mĕ de copacĭ.

Trecurămŭ printr'o poiană, unulŭ din tovarăşii lui Darĭ mergea înainte, ceilalţĭ la spatele mele şi Darĭ în urmă. Inoptasemŭ, când dĕdurămŭ din poiană în altŭ plaiu şi totŭ pe crésta pădurei, când se auḑi din depărtare rĕsunândŭ prin codri douĕ pocnete, unulŭ după altulŭ, de puşcă, orĭ de pistolŭ. Se părea că acelŭ sunetŭ venia din acea parte, din care şi noi veniamŭ. Celŭ dinaintea mea stete locului, steteiu şi eu şi steteră şi cei de după mine. Auḑii în dosulŭ meu, că Darĭ nu sciu ce spune tovaroşilorŭ de lângă dênsulŭ şi apoi ḑise, cum precepui, către mine:

— „Mai şeḑĭ josŭ, băete, mai odinesce, póte ţi-i greu sub desagii ceia, că şi ei îsŭ cam grei, dérà nu bănui de greutatea lorŭ: ce-i într'ênşii, ţĭ-a fi şi ţie, numai nu totŭ scăncì, nu fii muere, ci flăcău cu inimă, că dóră cu *mine* eştĭ“.

Eramŭ întru adevĕrŭ slăbitŭ şi de aceea mĕ şi pusei la pământŭ. Darĭ venì la mine şi'mĭ dede o ploscă braşovenéscă ḑicêndŭ:

— „Ia, băete, bea şi prinde la fire, ca sĕ nu'ţĭ mai ḑicŭ băete, ci *voinice*“.

Beuiu, era rachiu de celŭ de perje, tare, de care sciam că'şĭ facŭ numai călugării la mânăstire, la noi. Dede plosca, bêndŭ şi elŭ, şi la ceilalţĭ şi apoi ḑise:

„Haid' cu Dumneḑeu!“

Mergeam numai în pasŭ slabŭ, că era întunerecŭ şi celŭ dinaintea mea abia ţinea plaiulŭ. Mie mi-se părea, că umblasem odată cu tatălŭ meu pe acestŭ plaiu: ne duceamŭ spre „Petrile lui Dragoşŭ.“ Se făcuse târḑiu, mai poposirămŭ odată. Eu nu mai putui bea, dérà Darĭ cu ai sĕi îşĭ mai petrecură plosca dela unulŭ la altulŭ. Venì apoi ĕrăşĭ la mine şi ḑise:

— „Ḑiua umblă numai becisnicii, carĭ nu vĕdŭ *nóptea: voinicii*, mĕi copile, voinicii, ca noi şi cum vei fi şi tu, nu'şĭ împleticescŭ piciórele ḑiua, ca cei numai cu o bucăţică de sufletŭ, ia, aşa *nóptea*, care-i *ḑiua* voinicului!“

Ḑise, apoi cugetândŭ, póte că-sŭ prea slăbitŭ, sĕ ia altulŭ desagii dela mine, şi plecarămŭ mai departe...

Se auḑia acum Ciofulŭ în braḑĭ, când aj nserămŭ ĕrăşĭ într'o poiană; acésta era „Poiana mĕrului“, de vale de ea spre apusŭ erau „Petrile lui Dragoşŭ“, sub care se ḑice, că ar fi marĭ comorĭ: banĭ, arme scumpe şi alte odóre ascunse de acelŭ Vodă, când venì elŭ de dincolo de munţĭ, dela Maramurĕşŭ încóce, ca sĕ se aşeḑe cu o mulţime de ómenĭ aicea, adecă în Moldova, şi nesciindŭ elŭ încă ce se va întêmpla, în trécĕtŭ pe la pólele acelui munte, unde pe măgura lui se afla „Poiana mĕrului“ şi acele stâncĭ marĭ, sĕ se fi urcatŭ elŭ acolo şi sĕ fi îngropatŭ acele scumpeţĭ. Au căutatŭ mulţĭ pe acolo, dérà comorile ḑice-se că se află adêncŭ la talpa stâncilorŭ şi între dênsele, încătrău între douĕ din ele se

O faptă laudabilă. Locuitorii comunei Grecĭ din Dobrogea au dăruitŭ acelei comune unŭ locŭ și suma de 12,000 lei pentru zidirea unui localŭ de școlă, spune „Timpulŭ“.

***

Parastasŭ. Din comuna Parța uĭ (Banatŭ) ni-se scrie, că Dumineca în 15 (27) Iulie a. c. s'a servitŭ în s. biserică română gr. or. de acolo unŭ parastasŭ pentru odihna sufletului neuitatului preotŭ de odinióră *Atanasiu Mircea*, care a servitŭ ca preotŭ în acéstă comună din 1879 pănă la 1887, când a fostŭ alesŭ preotŭ în Costeiulŭ mare, lângă Lugoșŭ, unde rĕposă în 1 Iunie 1890. Parastasulŭ s'a servitŭ prin actualulŭ preotŭ N. Groza, luândŭ parte la elŭ numĕrosŭ poporŭ. Printr'o frumósă vorbire, d-lŭ preotŭ arătà maritele rĕposatului, care a fostŭ omŭ sirguinciosŭ și cu inimă bună față cu causele sfinte ale bisericei și ale poporului. Prin elŭ s'au cumpĕratŭ în Parța 3 clopote la biserică, carĭ au costatŭ 2040 fl., ér în Costeiu reposatulŭ a ridicatŭ școle și casă parochială. In memoria rĕposatului, la finea parastasului d-lŭ învĕțătorŭ Iuliu Toția a cântatŭ cu copiiĭ dela școlă unŭ imnŭ frumosŭ, ér poporulŭ din inimă curată a ḑisŭ: In vecĭ amintirea lui.

***

Colerină in Chichinda mare. Lui „Egyetértés“ i-se scrie din Chichinda mare, că în ḑilele trecute a muritŭ acolo de colerină unŭ școlarŭ cu numele Proca Bogoslavŭ. Séra la 10 óre își petrecea bine în teatru, dér peste $^1/_2$ óră a muritŭ, cu totŭ ajutorulŭ medicalŭ. Medicii au constatatŭ, că causa morții a fostŭ colerina.

***

Jidanĭ espulsațĭ, in Ungaria. „Egyetértés“ ne spune, că de câteva ḑile se vĕdŭ umblândŭ pe stradele Pojunului streinĭ îmbrăcațĭ în caftane lungĭ uitându-se în cóce și în colo cu mirare. Ei suntŭ jidovĭ din Rusia, pe carĭ guvernulŭ acelei țĕrĭ, în urma unei ordinațiunĭ, i a făcutŭ sĕ părăsésca cu miliónele téra. Intrebațĭ cine-sŭ și de unde suntŭ ei rĕspundŭ într'o limbă nemțéscă stricată, că suntŭ Rușĭ și își caută locuințe.

***

Regele României va pleca Miercurea viitóre la Sigmaringen, ca sĕ asiste la înaugurarea statuei decedatului principe Anton de Hohenzolern, tatălŭ Regelui. Consiliulŭ de miniștri va fi însărcinatŭ cu gerarea afacerilorŭ țĕrii în timpulŭ absenții Regelui.

***

Convocărĭ. Adunarea generală a „Associațiunei Transilvane“ este convocată pe ḑiua de 15 (27) Augustŭ în *Reghinulŭ săsescŭ*. — Adunarea generală a Reuniunei învĕțătorilorŭ românĭ gr. or. din tractele Timișóra-Vinga etc. este convocată pe 13 (25) și 14 (26) Augustŭ în Timișóra. — Toțĭ Românii iubitorĭ de cultura poporului nostru suntŭ învitațĭ a lua parte la aceste adunărĭ.

***

O fetiță de doi anĭ ucigașa fratelui ei. Se scrie din Jazova (comit. Torontalŭ), că păstorulŭ Martin Gal s'a dusŭ la turmă lăsândŭ pe unŭ copilașŭ de patru anĭ și o fetiță de doi anĭ în grija unui frate alŭ lorŭ mai mare. Copiiĭ se jucau cu nesce micĭ buzdugane de fierŭ sub patŭ. Fratele lorŭ mai mare eșindŭ afară în uliță și lăsându-i de capulŭ lorŭ, fetița îndârjită de fratele ei apucà unŭ buzdugănelŭ și îlŭ isbì în capulŭ băiatului, de i-lŭ crepà. Nenorocitulŭ băiatŭ căḑŭ numai decâtŭ mortŭ așa, că pe când fratele lorŭ mai mare întrà în casă, băiatulŭ își deduse deja ultima suflare.

Avisŭ părințilorŭ, carĭ 'și lasă copii singurĭ acasă.

***

Omorŭ. Anghelŭ Mihailă din Șugagŭ a omorîtŭ pe Dumitru Mocanu din Poiana, și apoi s'a înfățișatŭ însușĭ la judecătoriă. Motivulŭ crimei e, după spusa ucigașului, dragostea respinsă și gelosia.

Bătaiă între militarĭ.

Dumineca séra a fostŭ în baia romană de lângă Buda veche o luptă sângerósă între oficerĭ reserviștĭ și între voluntarĭ pe unŭ anŭ. După cum spune „Egyetertes“, lucrulŭ s'a petrecutŭ astfelŭ: Mai mulțĭ oficerĭ reserviștĭ la vênătorĭ și soția cu cumnatulŭ unuia din ei veniau în trăsură dela baiă în orașŭ, când deodată fură întêmpinațĭ pe șosea cu împușcăturĭ de revolverŭ. Unulŭ din ofițerii de reservă se dete josŭ din trăsură și provocà pe celŭ care a împușcatŭ sĕ se legitimeze, dér acesta refusà. Atuncĭ provocà oficerulŭ pe trei voluntarĭ din apropiere, ca sĕ spună numele atacatorului, dér și ei refusară orĭ-ce lămurire. Când ofițerulŭ își arătà legitimarea sa militară, militarii i-o smulseră din mână, se aruncară împreună cu ceilalțĭ din societatea lorŭ asupra ofițerului și'lŭ bătură pănă la sânge. Soția acestuia luà biciulŭ din mâna visitiului, sărì din trăsură și se duse înaintea atacatorilorŭ cu cuvintele: „Ce vreți voi mișei miserabilĭ!“ In primulŭ momentŭ excedenții fură înfricațĭ, déră curêndŭ după aceea se aruncară și asupra celorlalțĭ oficerĭ reserviștĭ și'i bătură și pe aceștia pănă la sânge. Unŭ amicŭ alŭ ofițerilorŭ puse acum mâna pe unŭ rudŭ de ferŭ din carŭ și lovì cu ea în capŭ pe unŭ civilŭ din societatea voluntarilorŭ. Numai după acésta putură oficerii sĕ'și urmeze calea în orașŭ, unde făcură arătare poliției și comandei pieții. Cercetarea se face cu energiă. Din depositiile de pănă acum resultă, că oficerii reserviștĭ au fostŭ cei carĭ au atacatŭ și că ei singurĭ pórtă vina pentru bătaia cea sângerósă.

O nouă Reuniune de învĕțătorĭ.

Grădisce, 30 Iulie 1890.

Stimate Domnule Redactorŭ! Din tóte părțile locuite de Românĭ sosescŭ scirĭ și rapórte dese și amĕnunțite despre o mișcare generală și îmbucurătóre pe tóte terenele vieții sociale și culturale ale poporului nostru. Numai din regiunea romantică și plină de suvenire sântă a trecutului, din țéra Hațegului, nu s'au pré auḑitŭ pănă acum scirĭ îmbucurătóre în privința vre-unei mișcărĭ culturale, ba și décă icĭ colea câte-o voce s'a ridicatŭ din când în când spre o trezi inimele amorțite, precum bună-óră în anulŭ trecutŭ în causa reconstituirei despărțĕmêntului filial alŭ „Associațiunei transilvane“, după puțină mișcare trecĕtóre graiulŭ ĕrăși a amuțitŭ și noi căḑuramŭ din nou în starea de mai nainte.

Sub astfelŭ dĕ împrejurărĭ, în inimile celorŭ ce suntŭ plinĭ de grijă pentru viitorulŭ nostru din acestŭ ținutŭ a produsŭ mare bucuriă scirea despre aprobarea statutelorŭ reuniunei învĕțătorilorŭ românĭ gr. cat. din ținutulŭ Hațegului, séu mai bine a părțiloră ardelene ale diecesei Lugoșiului, care reuniune are sĕ devină unŭ punctŭ centralŭ de lumină pentru întregŭ ținutulŭ și sĕ dea unŭ avêntŭ mai puternicŭ învĕțământului poporalŭ, stringêndŭ șirurile învĕțătorimei într'unŭ corpŭ moralŭ bine organisatŭ.

După o lungă trăgănare, statutele nouĕi nóstre Reuniunĭ aprobându-se de cătră Ministerulŭ ung. de culte și instrcțiune publică în 12 Maiu 1890 Nr. 12135 și întărindu-se de cătră Prea Ven. Consistorŭ diecesanŭ din Lugoșiu în 12 Iunie 1890 Nr. 1112 pentru a satisface mandatului Prea Ven. Ordinariatŭ episcopescŭ și dorințelorŭ arḑĕtóre ale învĕțătorimei, Rvds. Domnŭ Vicariu foraneu alŭ Hațegului fŭ rugatŭ a conchiăma adunarea constitutivă în terminulŭ celŭ mai scurtŭ, care se și statorì pe 21 Iuliu n. c., în care ḑi reuniunea întrà în viță.

Acéstă adunare generală constitutivă, conchiămată de cătră Rvds. dn. Ioane Ianza, vicariulŭ foraneu alŭ Hațegului pe 21 Iulie, se întrunì la 9 óre diminița în biserica gr. cat. din Hațegŭ, Pe lângă unŭ numĕrŭ însemnatŭ de preoțĭ și învĕțătorĭ, se presentară d-nii protopopĭ ai Ulpiei Traiane, Petroșenilorŭ și alŭ Orăștiei, precum și d-lŭ primarŭ alŭ Hațegului, Ambrosiu Bersanŭ, ca însărcinatŭ alŭ d-lui inspectorŭ reg. școl., carele după încheiera ședinței în terminĭ afabilĭ și recunoscĕtorĭ își esprimà cea mai deplină mulțămire pentru mersulŭ regulatŭ și ordinea esemplară observată în decursulŭ consultărilorŭ. Cu părere de rĕu se luà la cunoscință absentarea d-lorŭ protopopĭ ai Bobalnei și Hunidórei, carĭ din cause pré grave nu se putură înfățișa.

Era mândru lucru de a vedé întruniți în cugetŭ și simțirĭ pe atâțĭ preoțĭ și învĕțătorĭ spre a pune fundamentŭ la acéstă însoțire folositóre, care are sĕ reverse cultură și sciință în masele poporului, ai cărui conducĕtorĭ naturalĭ suntŭ preoții și învĕțătorii. Zelulŭ și interesulŭ, cu care fŭ sprijinita reuniunea încă în nascere, ne dă speranța, că clerulŭ și învĕțătorimea nóstră nu-și va retrage concursulŭ moralŭ și materialŭ, pentru a grăbi după putință înaintarea reuniunei prin lucrare neobosită și prin atragerea fruntașilorŭ din poporŭ în cerculŭ reuniunei. Participarea poporului ar fi cu atâtŭ mai bine venită și mai folositóre, cu câtŭ prin aceea isvórele de venitŭ ale reuniunei — la începutŭ modeste — s'ar îmulți considerabilŭ, ér de altă parte ar înrîuri multŭ asupra îmbrățișărei causelorŭ școlare, de care poporulŭ din ḑi în ḑi se intereséză totŭ mai multŭ.

După rostirea în corŭ a imnului „Impĕrate cerescŭ“, Rvds. d-nŭ vicariu Ioanŭ Ianza, demnulŭ încredințatŭ alŭ Prea Veneratului Consistorŭ diecesanŭ, deschide ședința printr'o cuvêntare bine simțită și însuflețitóre, care fŭ ascultată cu atențiune încordată și interesŭ viu și în care arătà în terminĭ aleșĭ și convingĕtorĭ însemnătatea reuniunilorŭ, și datorința învĕțătorilorŭ noștri. Acestŭ discursŭ fŭ urmatŭ de aplause frenetice și de repețite urărĭ de „sĕ trăéscă“.

După acésta, la propunerea M. O. D-nŭ protopopŭ din Petroșenĭ, Stefanŭ Radicŭ, se trimise o telegramă Ilustrității Sale Prea Sânțitului Domnŭ Episcopŭ diecesanŭ *Dr. Victorŭ Mihalyi de Apșia*, grațiosulŭ patronŭ și binefăcĕtorŭ alŭ reuniunei, făcêndu-i-se cunoscută acéstă întrunire a adunărei și cerêndu-i-se binecuvêntarea archieréscă. Prea Sânția Sa nu întârḑià a rĕspunde pe lângă implorarea ajutorului divinŭ asupra lucrărilorŭ adunărei și cu unŭ *ofertŭ marinimosŭ de*

---

vede o crepătură, prin care abia se póte băga unŭ omŭ. S'a și băgatŭ unulŭ de aicea dela noi, pusŭ de unŭ călugĕrŭ, dĕră abia ajunse ceva mai adêncŭ în stâncĭ și cu țipetŭ și spaimă strigà sĕ'lŭ tragă de frânghiă înapoi, căcĭ acolo ar fi vĕḑutŭ o mulțime de șerpĭ. La călcâiulŭ acelorŭ stâncĭ, de ceea parte spre apusŭ, isvoresce părăulŭ „Dragoșa“, ce dă în Moldovița; ĕră de astă parte, rîulețulŭ „Dragoșinulŭ“, ce dă în părĕulŭ „Șórecului“ și acesta în „Suceviță“ și cu acesta în „Sucéva.“ Ĕră dunga de munte, ce se trage dela „Poiana mĕrului“ încóce spre rĕsăritŭ, se chiamă și astăḑĭ „Piciorulŭ Dragoșinului.

Ei, țĭ-așĭ spune eu, — ḑise aicĭ tatălŭ meu — multe despre acelŭ Vodă Dragoșŭ — ómenii îlŭ numiau mai de multŭ „Drăguș“ — apoi și despre alțĭ voivoḑĭ de după dênsulŭ, carĭ au stăpânitŭ țéra Moldovei și carĭ toțĭ *creștinĭ*, cu voinicii noștri de moșĭ-strămoșĭ au îngrăditŭ, ḑice — că, cu pepturile lorŭ, sĕracii! hotarĕle acestei țĕrĭ, ca sĕ nu le ia litfele rele și păgâne, ci sĕ ne lase nouĕ, némului lorŭ, sărmea de hrană. Dĕră acestea tu, dragulŭ meu, le vei sci mai bine din cărțĭ, că ḑice, că tóte 'sŭ scrise. Noi țĕranii, orbĭ, atâta numai scimŭ, ce-a spusŭ tata la feciorŭ și de acolo scimŭ și noi cei de acum. Dĕră auḑêndŭ ce auḑimŭ, socotimŭ și noi, că cum e țéra acésta a Bucovinei, bună séu rea, e munca *némului nostru* și încă nu muncă ia așa, ușóră și ieftină, ci muncă plătită cu sânge și cu mii de vieți de ómenĭ *creștinĭ*; că așadĕră, toțĭ carĭ veniră încóce mai târḑiu de aceea muncă a moșilorŭ și strămoșilorŭ noștri, veniră la *masa gata*; nu s'ar cădé decĭ, ca ei pe acei *ce au muncitŭ pentru aceia masă*, sĕ'i împingă și sĕ-i dea așa, înapoi, pe la pragŭ, prin tindă.

Dĕră acum despre alta mi-i vorba:

Prin „Poiana mĕrului“ trecurămŭ pănă la jumĕtate și-apoi făcurămŭ hăisa în pădure. Vĕḑuiu mai în vale focŭ. Gândiamŭ, că ne-omŭ întórce de pe-acolo, ca sĕ nu dămŭ de ómenĭ; dér nu: celŭ dinaintea mea totŭ merse dreptŭ înainte spre focŭ și noi după elŭ.

De departe ḑării printre copacĭ unŭ omŭ dincolo de focŭ, ce sta cu o mână la ochĭ, ca și când ar vré sĕ cunóscă mai bine, și'n alta ținêndŭ o pușcă.

— „Noi suntemŭ, Iacobe, noi“, ḑise în glasŭ ce-lŭ dinaintea mea, „toțĭ bunĭ și încă și cu unŭ — adausŭ, ce, póte a fi încă bunișorŭ“.

— „Ceva îmbucătură, Iacobe“, strigà Darĭ, că mai c'ar fi vremea de erĭ dela amĕḑăḑi“.

„Celŭ cu numele Iacobŭ, unŭ brădanŭ de omŭ cu țurcă'n capŭ și cu nisce plete pănă josŭ pe umerĭ, cu cămașa pe elŭ ca de ciobanŭ și cu bumbĭ galbinĭ la încheiăturile umerilorŭ, cu o curea dela brêu pănă mai sub barbă și'n ea, dinainte, técă'n alămĭ cu cuțite cu mănunchĭ sclipicioșĭ, ér deoparte de ea, spre stânga, douĕ pistóle. Elŭ se uità la mine — pĕcatele mele, eram așișĭ în acea vêrstă, de stătură cam mășcată — și ḑise ca pentru dênsulŭ singurŭ: „Cam abia înțărcatŭ, da s'o face“. — „Face-v'ar Dumneḑeu gînjŭ și ghemŭ!“ gândiamŭ eu, „pe *voi*, da nu pe mine *bunŭ* de voi!“

Vĕḑuiu apoi unŭ ceaunŭ mare, în crăcene, pe focŭ, curênd după aceea nisce fălii de cașŭ și de urdă înșirate pe sumanele întinse prin prejurulŭ focului și pe fiecare sumanŭ, pe scórțe de bradŭ, sare mare, ce-o pisase Iacobŭ cu muchea toporului pe unŭ bolovanŭ. Prăvălì din ceaunŭ o mămăligă câtŭ unŭ munte, puse ĕră céunulŭ în crăcene și pănă ce se sfârșì mămăliga cea dintâiu, era cealaltă gata. Pe mine mĕ chemà Darĭ lângă sine și totŭ uitându-se din când în când la mine, îmĭ da singurŭ în mânĭ fălii de cașŭ și de urdă, îmbiindu-mĕ sĕ mâncŭ:

— „Că tu nu eștĭ“ — ḑise elŭ — „la noi în robiă, ci óspe, și nu între ómenĭ rĕi. Ah, suntemŭ“, continuà elŭ cu glasulŭ sĕu puternicŭ și-apoi încă și cam apăsatŭ, „suntemŭ *rĕi* pentru cei *rĕi*, dér nu și pentru cei bunĭ; vei vedé, dragulŭ meu, cum ți-i numele?“ — „Tanasă.“ — „Tanasă? — bunŭ!“

După merinḑire — nu sciu cum s'o chemŭ, prânḑŭ, orĭ cină, că lucéfĕrulŭ de diminița era acum ca de douĕ sulițĭ de susŭ și ḑorile colo la marginea lumei începură acum a se arăta pe cerŭ, — după merinḑire, ḑicŭ, se sculară toțĭ, își făcură cruce spre rĕsăritŭ de câte mai multe-orĭ, beură pe rêndŭ apă dintr'o găletă dela oi și-apoi punêndu-și sumanele și peptarele sub capŭ, puscile și pistólele lângă sine la peptŭ și pe dênsele o mână, după ce'și mai făcură o cruce-douĕ, se culcară la dormitŭ. Desagii cei grei, ce-i duseiu eu, îi vĕḑuiu sub capulŭ lui Darĭ, împreună cu pușca lui și a mea.

— „Culcă-te, Tanasă, aicĭ lângă mine“, ḑise elŭ, „cu piciórele spre focŭ, și hai sĕ tragemŭ unŭ somnŭ popescŭ, sĕ vedemŭ ce-omŭ mai visa și ce-omŭ mai face.“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

100 fl. în favorulŭ reuniunei, ceea ce produse mulţămita şi recunoscinţa cea mai ferbinte în inimile membrilorŭ, întărindu-le şi mai multŭ credinţa în înflorirea şi trăinicia tinerei reuniunĭ, puse sub patronagiulŭ unui asemenea generosŭ binefăcĕtorŭ.

Urmà apoi alegerea preşedintelui, a doi notarĭ şi scrutinătorĭ adhoc, după care se cetiră statutele de către notarulŭ Stefanŭ Ţarină, învĕţătorŭ în Paucinescĭ; se conscriseră cei presenţĭ şi se alese o comisiune conscrietóre de 4 membri pentru propunerea oficialilorŭ şi a comitetului centralŭ alŭ Reuniunei, după care şedinţa se suspinde pe câteva minute. După consfătuire împrumutată comisiunea candidătóre, prin raportorulŭ sĕu, M. O. D. protopopŭ alŭ Ulpiei Traiane, propune de preşedinte alŭ Reuniunei pe Rvds. d-nŭ Ioanŭ Ioanza, vicarŭ; v.-preşedinte Popŭ Avelŭ Bociatŭ, protopopŭ în Grădisce; notarĭ Nicolau Trimbiţoniu, învĕţătorŭ în Grădisce, şi Stefanŭ Ţarină, învĕţătorŭ în Paucinescĭ; casierŭ Ioanŭ Micşia, învĕţătorŭ în Steiu; controlor Pompeiu Dariu, învĕţător în Rachitova; bibliotecarŭ Ioanŭ Susmanŭ, învĕţătorŭ în Subcetate (Váralya), éră de membri în comitetulŭ centralŭ a propusŭ pe Michailŭ Iubaşiu, învĕţătorŭ în Riudemorĭ; Nicolau Câmpianŭ, învĕţătorŭ în Clopotiva; Leonŭ Iubaşiu, învĕţătorŭ în Ostrovŭ; Isidorŭ Saturn, învĕţătorŭ în Merişiorŭ; Ioanŭ Munteanŭ, învĕţătorŭ dirigìnte în Cudşirŭ şi Petru Paveloni, învĕţătorŭ în Demsuşŭ.

Urmà apoi conscrierea membrilorŭ fundatorĭ cu 10 fl. odată pentru totdéuna; a membrilorŭ ordinarĭ cu 1 fl. anualŭ şi a membrilorŭ ajutătorĭ cu celŭ puţinŭ 50 cr. anualŭ. Din raportulŭ comisiunei conscrietóre se constată, că ca membrii fundatorĭ se înscriseră 9 persóne, la carĭ după amédĭ se alătură şi bravulŭ notarŭ alŭ Luncelorŭ, d-lŭ Isidorŭ Suciu; éră ca membrii ordinarĭ 30 inşĭ.

Se trecŭ la statorirea bugetului pe anulŭ 1890/91, ale cărui active se preliminară cu 160 fl. v. a., éră spese cu 62 fl. v. a. prin urmare ar resta unŭ saldo de 98 fl. v. a., la care sumă adăugêndu-se darulŭ patronatŭ de 100 fl. v. a. şi dela unŭ membru fundatorŭ înscrisŭ mai târdiu 10 fl., ar da suma percepţională de 208 fl. v. a. Unŭ începutŭ modestŭ, dér între împrejurările de faţă mulţămitorŭ.

Vine apoi desbaterea asupra diurnelorŭ învĕţătorescĭ la cercetarea adunărilorŭ generale anuale, care după o lungă discuţiune se statorescŭ în 5 fl., fără privire la depărtare, care spese au de a se acoperi din cassele scólelorŭ respective. Ca locŭ alŭ viitórei adunărĭ generale, la propunerea d-lui protopopŭ alŭ Ulpiei Traiane, se primesce Grădiscea (Várhely), éră timpulŭ ţinerei aceleia se va statori mai târdiu de către comitetulŭ centralŭ.

Neputându-se de astă-dată închiria unŭ localŭ pentru bibliotecă, Rev. D-nŭ vicarŭ binevoi a ceda o localitate în edificiulŭ vicarialŭ, promiţêndŭ şi unele opurĭ de valóre pentru bibliotecă, pentru care oferte binevoitóre i-se aduse mulţămită şi sinceră recunoscinţă din partea tuturorŭ membrilorŭ. După terminarea acestorŭ lucrărĭ, la propunerea presidiului, demnulŭ şi zelosulŭ învĕţătorŭ din Paucinescĭ, în districtulŭ Ulpiei Traiane, Stefanŭ Ţarină, carele în tótă privinţa e unŭ modelŭ de învĕţătorŭ, îşĭ ceti operatulŭ sĕu „despre însemnătatea corurilorŭ bisericescĭ," în care desfăşură cu argumente ponderóse influinţa corurilorŭ bisericescĭ asupra simţului religiosomoralŭ şi esteticŭ alŭ poporului nostru şi recomandà cu tótă puterea înfiinţarea acelora la tóte scólele, ca unŭ îndemnŭ puternicŭ spre pietate, pentru poporŭ, şi ca unŭ mijlocŭ de stimă şi recunoscinţă pentru învĕţătorŭ, care pe acéstă cale îşĭ asigurézà neschimbata iubire a părinţilorŭ şi a elevilorŭ sĕi. Acéstă disertaţiune, lucrată cu diligintă, fŭ ascultată cu atenţiune încordată şi disertatorele fŭ felicitatŭ din partea tuturorŭ membrilorŭ cu laude meritate.

Astfelŭ decurse prima adunare constitutivă a reuniunei învĕţătorilorŭ românĭ gr. cat. din acestŭ ţinutŭ. Paşulŭ primŭ e făcutŭ, rĕmâne numai, ca zelulŭ şi însufleţirea momentană sĕ nu rĕcéscă, ci — precum pré frumosŭ se accentuà în vorbirea presidială, — în nobilă emulaţiune sĕ lucre cu toţii din rĕsputerĭ la înaintarea scopurilorŭ spirituale şi morale ale reuniunei, ca aşa în curêndŭ sĕ se facă lumină până şi în cea din urmă colibă ţĕrănéscă şi sĕ se scótă la ivélă multe mărgăritare scumpe, ce au statŭ şi stau îngropate în cenuşa căminelorŭ sătescĭ. Căcĭ nu mândria naţională, nicĭ frase deşerte au condusŭ pe numĕroşĭ scriitorĭ ai noştri a constata în poporulŭ românescŭ o fantasiă viuă, o judecată matură şi o inteligenţă naturală superióră, care rarŭ se află la alte popóre, ci adevĕrulŭ curatŭ, recunoscutŭ de cei mai celebri învĕţaţĭ străinĭ, carĭ au scrisŭ imparţialĭ şi nepreocupaţĭ despre poporulŭ românŭ. A scóte la lumina ţilei aceste preţióse este chiămarea învĕţătorilorŭ, a-le nobilita şi polei e chiămarea reuniunilorŭ prin ajutóre materiale, ca aşa sĕ pótă deveni în acea posiţiune, din care sĕ rĕspândéscă lumină peste poporulŭ întregŭ, sĕ-lŭ apere şi scutéscă în suferinţele sale. Neuitate trebue sĕ rĕmână cuvintele generosului împĕratŭ Iosifŭ II, adresate către o deputaţiune română: „trimiteţi-vĕ şi voi copiiĭ la scólă, pentru ca sĕ aveţĭ chiar dintre voi ómenĭ, carĭ sĕ vĕ scie lumina şi apĕra de rele; voi prin voi înşi-vĕ vĕ ajutaţĭ, ca şi Dumneţeu sĕ vĕ ajute."

Reuniunile învĕţătorescĭ însĕ pe lângă alte folóse şi binefacerĭ suntŭ pentru învĕţătorime şi o scólă eminentă de a se deprinde în arta, prin care sĕ-şĭ esprime cu înlesnire şi fără temere ideile şi cunoscinţele sale şi de a'şĭ câştiga în viéţa socială o ţinută bărbătéscă şi resolută. Pentru că omulŭ retrasŭ şi neespertŭ, fiă înţestratŭ cu orĭ-ce cunosciinţe frumóse teoretice, în publicŭ devine timidŭ şi nehotărîtŭ, se încurcă uşorŭ în lucrurĭ bagatele, pe când celŭ versatŭ în societate e cutezătorŭ şi elocuentŭ.

Din aceste consideraţiunĭ, cu viuă recunoscinţă salutămŭ înfiinţarea reuniunei, şi bărbaţii, carĭ au lucratŭ la realisarea acestei opere folositóre, au binemeritatŭ pentru patriă şi naţiune şi numele lorŭ va fi amintitŭ cu pietate de tóte generaţiunile fiitóre până la cei mai depărtaţĭ strănepoţĭ, carĭ se vorŭ bucura de rodulŭ ostenelelorŭ lorŭ.

Popŭ Avelŭ Bociatŭ,
protopopŭ românŭ gr. cat.

Necesitatea şi importanţa comasărei.

Memoriu presentatŭ Despărţĕmêntului II alŭ „Asociaţiunei transilvane", la adunarea ţinută în Zĕrneştĭ la 15 (27) Iulie 1890, de Dr. G. M.

Onorată Adunare! Deşi suntŭ necunoscutŭ celorŭ mai mulţĭ dintre D-Vóstre şi avêndŭ de a Vĕ vorbi despre o materiă specială, ca atare ingrată şi diferită de cadrulŭ acelora, carĭ se obicĭnuescŭ a se discuta în asemenea întrunirĭ solemne, totuşĭ îmĭ iau îndrăsnéla de a recurge la pacienţa D-Vóstrĕ, rugându-Vĕ, sĕ binevoiţĭ a-mĭ da pentru ½—1 óră puţină atenţiune. Şi eu din parte'mĭ vĕ promitŭ, că mĕ voiu sili pe câtŭ este posibilŭ sĕ fiu câtŭ de scurtŭ şi cu tóte aceste sĕ satisfacŭ pe câtŭ este posibilŭ justelorŭ D-Vóstrĕ aşteptărĭ. Şi anume, după principiulŭ filosofului Socrate: Cunósce-te pe tine însuţĭ, îmĭ propunŭ a vĕ întreţiné în ora acésta vorbindu-vĕ despre noi înşi-ne, despre cunoscinţa şi raporturile economice şi sociale ale scumpei nóstre patrii a ţĕrii Oltului.

Când cetimŭ biblia, auţimŭ, că Dumneţeu când a creatŭ pe omŭ, l'a aşeţatŭ mai întâiu în Raiu, o grădină măréţă, percursă de marĭ rîurĭ, unde putea sĕ guste elŭ în linişte şi tienă, fără a se obosi şi strădui, tóte productele şi fructele pămêntului, de carĭ însĕ omulŭ nu se putŭ folosi vreme îndelungată, din causa greşelei sale. Acum, décă aruncămŭ ochii în jurulŭ nostru şi privimŭ din orĭ şi care punctŭ alŭ scumpei nóstre Ţĕrĭ a Oltului, óre ce impresii îţĭ face şi ce cugete îţĭ desvoltă în mintea ta? Au nu-ţĭ face impresia, că te afli într'o grădină? Ba da, şi încă în o grădină din cele mai măreţe, la care natura a lucratŭ şi s'a sbuciumatŭ din tóte puterile ei, pentru a o construi şi înţestra mai minunatŭ, încâtŭ sémĕnŭ în lume sĕ nu aibă. In locŭ de obicĭnuitele gardurĭ şi stobóre, care sĕ apere grădina de încălcare, natura însăşĭ a ridicatŭ o catenă de munţĭ uriaşĭ, din cei mai fără transiţiă, cu menirea nu numai de a apĕra de omŭ, ci şi de vênturĭ şi viscole, precum şi a domoli căldura şi înfierbinţéla sórelui, ce domină la sudŭ şi vestŭ; la rĕsăritŭ natura a ridicatŭ pe coline, érăşĭ una din dumbrăvile cele mai măreţe, ca şi o baricadă contra furiosului Crivĕţŭ, care pe timpŭ de iérnă face sĕ amorţéscă şi înţepenéscă orĭ şi ce rĕsuflare aci, interţicêndu-i intrarea. La nordŭ, ca unŭ bunŭ şi neobositŭ pasnicŭ, ni-a pusŭ îndelungulŭ pe bĕtrânulŭ Oltŭ, cu înaltele sale malurĭ şi rîpe, ca sĕ ne feréscă de viscolele şi vênturile recĭ de nordŭ, şi ca aţĭ, ca mâne, sĕ ne ofere pentru transportŭ şi comunicaţiune gârbovita, dér neînvinsa sa spinare. La vestŭ, Oltŭ şi Carpaţĭ îşĭ dau voioşĭ mâna frăţéscă spre a ne apĕra de furtună şi viscole. Mulţămită acestorŭ îngrădirĭ şi stavilare naturale, n'avemŭ sĕ suferimŭ nicĭ de căldurĭ prea marĭ şi nicĭ de gerurĭ cumplite, carĭ estreme predomină în ţĕrile vecine, ci atâtŭ véra, câtŭ şi iérna, suntŭ moderate, dér suficiente pentru a se face cu prisosŭ şi cóce pe deplinŭ orĭ-ce fructŭ şi producte ale câmpului şi grădinei: grâu, sĕcară, orzŭ, ovĕsŭ, cucuruzŭ, sfeclă, cartofĭ, câtŭ şi mere, pere, cireşĭ, vişine. Numai viia ne este străină din causă, că apropierea munţilorŭ face ca cócerea ei sĕ devină problematică în cei mai mulţĭ anĭ, ér zacharulŭ din strugurĭ sĕ fiă în cantitate insuficientă. Colinele, délurile, suntŭ acoperite de pădurĭ măreţe cu codrii secularĭ de ştejarŭ, bradŭ, fagŭ, ulmĭ, carpinĭ şi molidŭ, în multe locurĭ neatinse încă de năprasnica sĕcure. Păşunĭ grase şi abundante. Solulŭ nostru, deşi depusŭ de apă, resultatulŭ epocei terţiare şi quaternare, totuşĭ la şesŭ loêsulŭ este compusŭ pe mai puţine locurĭ din argilă compactă şi dér în cea

---

De culcatŭ, culcatu-m'am şi eu în faţa lui Darĭ, după cum îmĭ porunci elŭ, dér de ochii mei somnulŭ nu s'a prinsŭ nicĭ o clipită. Eram perdutŭ de nĕcasŭ şi de-o jale de acasă, încâtŭ gândiamŭ, că mi-se frânge inima. Cântau sturţii, cântau mierlele pe întrecute şi din depărtatele măgurĭ sunau acum, în revĕrsatulŭ ţorilorŭ, buciumele stânelorŭ, de ţi-se părea, că te légĕnă îngerii şi te ridică la cerŭ, şi că nu linulŭ vêntuleţŭ de diminéţă, ci mândreţa acelorŭ glasurĭ de buciumŭ mişcă aleanŭ vêrfurile uriaşilorŭ braţĭ şi moliţĭ. Déră inima mea, — care altă-dată s'ar fi topitŭ de atâta raiu, ce umplea acum codrulŭ şi lumea — inima mea, sdrobită fiindŭ de nĕcasŭ şi de grijă, pe mine tótă acéstă mândreţă din adêncimele codrilorŭ mĕ umplŭ de o nespusă durere! Nu cugetam la nimica alta, decâtŭ: óre în adevĕrŭ, aicea cu aceştĭ ómenĭ sĕ-mĭ fiă rĕmânerea? *eu* sĕ mĕ facŭ *hoţŭ*? sĕ — — — vai nu mai putui gândì; mi-se punea nu sciu ce ca unŭ bolovanŭ pe inimă!

In achtulŭ meu atâtŭ de greu şi de amarŭ, audŭ despre partea, din care am venitŭ, érăşĭ ca aséră la poiană, sunetŭ de frunţe călcate de cineva. Iacobŭ, carele cum ţiseiu, nu se culcase, ci totŭ adăugea din când în când lemne pe focŭ, se repeţi în picióre, sĕ véţă, că ce este, orĭ cine vine, şi după-ce căutà în aceea parte, făcŭ semnŭ cu mâna, ca şi când ar fi datŭ poruncă, sĕ nu facă vuetŭ, căcĭ dormŭ toţĭ; şi apoi se aşeţà érăşĭ dincolo de focŭ, arătâudŭ cu mâna la o crengă într'unŭ bradŭ, unde atêrnase elŭ o parte din merinţirea nóstră. Eu mĕ temeam sĕ mĕ uitŭ îndĕrĕtŭ sĕ vĕţŭ, că ce ar fi, déră vĕţuiu, că trei inşĭ totŭ înarmaţĭ cu puşcĭ şi cu pistóle şi cu sĕcurĭ băgate cu codorîştele pe după sumanŭ la spate, vinŭ şi pe 'ncetulŭ desbrăcându-se, merinţescŭ şi apoi se culcă pe lângă ceialalţĭ. Mi-se părŭ că-sŭ aceia, carĭ aséra, după ce spuse Darĭ unuia ceva în taină, rĕmaseră îndĕrĕtŭ.

Pe la unŭ aprânţŭ se sculară unulŭ după altulŭ — toţĭ, în urmă şi Darĭ şi cu dênsulŭ şi eu. Unulŭ după unulŭ se scoborîră în vale, de unde, cum cunoscuiu, veniau spălaţĭ pe faţă. Darĭ vorbì ceva cu cei trei veniţĭ de curênd şĭ-apoi venindŭ la mine, ţise:

—„Ei, cum ai dormitŭ, Tănăsucă, şi ce ai visatŭ aicea la noi? Spune'mĭ şi hai cólea la şipoţelŭ sĕ ne spălămŭ!"

Elŭ înainte, eu după dênsulŭ.

„Nu spui, n'ai visatŭ nimica?"

—„Ba am visatŭ, bade Ióne, am visatŭ, că mĭ-a muritŭ tata — şi te rogŭ....

— „Nu-i dreptŭ!" mĕ întrerupse elŭ, „n'a muritŭ, trăesce şi va trăì încă, şi, décă va vré Dumneţeu, ţĭ-a juca încă şi la nuntă."

„Adecă", gândiam eu, la aceste vorbe eu încă şi mai nĕcăjitŭ gândii: „Da, de rĕmânŭ cu tine şi cu voi, m.-a vedé..." aicea'şĭ făcŭ tatălŭ meu o cruce...

Ne spălarămŭ la ciurgău, ne şterserămŭ în mânecile cămeşii şi Darĭ, întorsŭ cu faţa spre sóre, ţise rugăciunile în glasŭ. Cu ce inimă le ţise elŭ şi în ce gândŭ, scie Cela de susŭ; déră eu le ţiseiu, cum mi-se pare, că nicĭ când aşa cu evlaviă nu le mai ţiseiu, ca acum şi totŭ numai cu uniculŭ gândŭ, sĕ mĕ scape Dumneţeu de aicea şi sĕ-mĭ vĕţŭ casa şi părinţii.

După-ce 'şĭ sfîrşi Darĭ rugăciunile şi-şĭ făcŭ încă şi câteva crucĭ, se întórse spre mine, mĕ neteţi pe capŭ şi ţise:

—„Vină Tănase colea şi şeţĭ josŭ lângă mine."

Făcuiu aşa.

—„Vină mai aprópe şi raţimă-te colea pe genunchiulŭ meu şi ascultă ce ţĭ-oiu spune.

Făcuiu şi acésta.

—„Mĕi feciorŭ, tu scii cine'sŭ eu?"

—„Nu sciu, bade".

—„Nu scii? D'apoi tu aséră mĭ-ai ţisŭ pe nume."

Eu sloboţii capulŭ în josŭ şi tăcuiu, mĕ temeam sĕ spunŭ mai multŭ. Darĭ, pe semne pricepêndŭ acésta, că adecă nu cutezŭ sĕ'i spunŭ totulŭ, cum adecă îlŭ numiau ómenii şi de-acolea sciu şi eu, că cine-i elŭ; apoi póte îi trebuia sĕ nu mĕ apuce cam cu rĕulŭ, sĕ nu mĕ spariă ţise:

—„Apoi aşa-i, cum ţicĭ că — *nu sci* ce ai auţitŭ dela tatălŭ tĕu séu dela alţĭ ómenĭ, *cà'sŭ* eu *şi* ceialalţĭ un-sprĕţece cu mine. *Déră-i şi aşa dragulŭ meu, şi nu pré aşa.*"

Aicea tăcŭ Darĭ puţinŭ, par'că gândia, ce sĕ, spuie şi apoi urmà:

—„Eu şi tovarĕşii mei nu suntemŭ *hoţĭ şi tâlharĭ*, de carĭ sĕ se plângă o vĕdană orĭ unŭ omŭ sĕracŭ, că li-am luatŭ văcşóra dela copii. Nicĭ năframa nu luămŭ noi din mâna celuia ce plânge şi nicĭ nu furămŭ banulŭ, ce trebue pe o sfântă tămâiă."

Tăcŭ érăşĭ puţinŭ, şi apoi adause:

—„Ţilele cuiva încă nu le-am luatŭ. Tu eştĭ tênĕrŭ; *auţit'ai tu de ómenĭ vêrcolicĭ, ce beau fără milă sânge de creştinŭ?*"

Aceste cuvinte le ţise Darĭ apăsatŭ şi cu glasŭ ca de mănia. Eu redicaiu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

mai mare parte din terenurĭ intermediare, luturĭ, nisipurĭ amestecate pe icĭ colea cu frunḑișŭ, tocmai cum îlŭ recere mai potrivitŭ grădinăria, ér nisipulŭ sburătorŭ e cu totulŭ necunoscutŭ, marecagiu și turbă érășĭ abia avemŭ în 3—4 locurĭ pe lângă Oltŭ. Colinele și munții noștri suntŭ compușĭ cu deosebire din sisturĭ cristaline, totușĭ nu lipsescŭ nicĭ mineralele de folosŭ, pétră de construcții, grese pătrată escelentă, pétră de varŭ, gipsŭ, marmură încă neesploatată, carĭ aștéptă numai spesele de transportŭ și capitalurile necesare pentru a-le puté esploata în cantităţĭ enorme; dintre minerale avemŭ mineurĭ de plumbŭ, apoi gisemente enorme de sare, carĭ se află întinse aprópe pe jumĕtate din comitatulŭ nostru și dau nascere la nenumĕratele isvóre sărate, atâtŭ de importante pentru economia casei și crescerea vitelorŭ. Esploatarea acestorŭ straturĭ de sare, deși aparține statului, dér când se va efectui se vorŭ puté câștiga bunĭ banĭ de către locuitorĭ. O altă condiţiune, indispensabilă pentru orĭ și care grădină, este apa bună și abundantă: aci suntemŭ cei mai favorisaţĭ din lume, căcĭ nu sciu décă unŭ altŭ ţinutŭ din vre-o ţéră este așa de bogatŭ înḑestratŭ cu ape cristaline, ca a nóstră. Mai multe sute de păraie și părăiașe scoborŭ din munte și traverséză șesulŭ dela sudŭ spre nordŭ, îndreptându-se către bĕtrânulŭ Oltŭ, care e menitŭ sĕ le cuprindă și asimileze și-șĭ pe tóte. Dintre ele vre-o 20 arŭ puté fi ușorŭ curăţite și întocmite pentru navigaţiune, servindŭ la scoborîrea de plute și lemne singuratice din munte. Pentru întrebuinţarea la navigaţiunea propriă cu vapóre și șlepurĭ, numai Oltulŭ este aptŭ, a căruia deschidere pentru navigaţiune bate la ușă, și în scurtă vreme vomŭ auḑi pe elŭ șuerândŭ mașina vaporului, și refractându-șĭ sunetulŭ înţigăiatŭ în piscurile munţilorŭ. Comorile și bogăţiile imense de gunóie și materii organice, ce tóte se scoborŭ în cantităţĭ însemnate și se aducŭ din munţĭ și pădurĭ totdéuna când vinŭ apele marĭ, numai fórte puţinŭ le-amŭ pusŭ în serviţiulŭ plugăriei și abia la vr'o 10 sate le întrebuinţămŭ pentru udarea și îngrășarea liveḑilorŭ și pășunilorŭ, ér cea mai mare parte din ele amŭ lăsat'o sĕ trécă nefolosită, ba amŭ sporit'o cu gunóiele din grajdurĭ și sate, ca sĕ ungă petrile și îngrașe peștii; deórece însĕ asupra acestei cestiunĭ trebue sĕ revinŭ mai târḑiu, îmĭ reservŭ de-a vorbi despre ea atuncĭ mai pe largŭ.

Nicĭ cealaltă condiţiune indispensabilă la orĭ și ce grădinăriă, adecă braţele, nu lipsescŭ. Braţe suntŭ de ajunsŭ, satele suntŭ destulŭ de dese și marĭ, încâtŭ nu-ţĭ trebuesce mai multŭ de mersŭ decâtŭ unŭ cuartŭ séu o jumĕtate de óră, ca sĕ ajungĭ în satulŭ vecinŭ, în orĭ și care direcţiune te-ai îndrepta. Populaţiunea este muncitóre, inteligentă și plină de vigóre, și înainte de tóte e doritóre de progresŭ și cultură. Ceea ce face însĕ populaţiunea și mai preţiósă este, că ea are aceleașĭ moravurĭ, tradiţiune și limbă, deși în privinţa unorŭ închinărĭ la Dumneḑeu, din causa unorŭ cuvinte necuprinse de mintea omenéscă, suntŭ prea dese scisiunile și certele între fraţĭ.

In ceea ce privesce cultura, deși ne lipsescŭ institutele mai înalte de cultură, ca o teribilă rĕsbunare a neînţelegerilorŭ între fraţĭ, ca tocmai Oltenii și Ţéra Oltului, dela care șĭ-au aprinsŭ flacările luminei, civilisaţiunei și naţionalităţii ceilalţĭ fraţĭ din România și Bucovina, sĕ fiă acum lipsiţĭ de o șcólă secundară gimnasiu, șcólă reală orĭ șcólă de meserii, orĭ și câtŭ de modestă ar fi ea, totușĭ în privinţa învĕţămĕntului elementarŭ suntemŭ în condiţiunĭ destulŭ de avantagióse; șcólele de companiă de odinióră au fostŭ totŭ atâtea focare și centre de cultură, la carĭ șĭ-a aprinsŭ candela sa, atâtŭ grăniţerulŭ, câtŭ și boierulŭ, iobagiulŭ ca și ţĕranulŭ liberŭ din pămĕntulŭ săsescŭ — dela carĭ apoi s'au zămislitŭ alte șcóle, încâtŭ aḑĭ, multămită Domnului, nicĭ o comună nu este lipsită de șcóla ei, ba de multe-orĭ au prea multe, întreţinŭ câte 2—3 într'o comună, dér tóte se află într'o stare pĕcătósă, în locŭ ca sĕ ţină una singură bună. Totușĭ în totalŭ, în privinţa instrucţiunei primare stămŭ fórte bine și din anŭ în anŭ sporesce numĕrulŭ ómenilorŭ, carĭ sciu ceti și scrie, și în curêndŭ vomŭ ajunge acolo, ca totŭ insulŭ sĕ-șĭ pótă purta la economia sa o mică comptabilitate. Inteligintă cu cultură mediă și înaltă avemŭ prin sate destulă, căcĭ nu este satŭ în care sĕ nu se găsescă câteva persóne, care au făcutŭ câte 3—4 clase gimnasiale.

In ceea ce privesce proprietatea și împărţirea ei ne aflămŭ în condiţiunĭ destulŭ de bune, căcĭ mai totŭ pămĕntulŭ se află în mâna poporului nostru, ca proprietate mica divisată, séu avere comuna în indivisiune, deși ar fi de doritŭ, ca sĕ fiă între noi și proprietate medie dela 200—300 jugĕre și mare dela 400 jugĕre în susŭ, ómenĭ cu dare de mână și independenţĭ, carĭ sĕ ne pótă representa într'unŭ modŭ demnŭ în lăuntru și în afară. Vechile averĭ boierescĭ și nobilitare s'au împărţitŭ și divisatŭ și ele cu totulŭ, încâtŭ aḑĭ au întratŭ tóte în categoria proprietăţii micĭ, afară de nisce micĭ rudimente, care și-le-a reservatŭ fisculŭ pe séma sa și le-a întrunitŭ și rotunḑitŭ din nou dela 1880 încóce, pentru a crea pe ele o hergheliă și ferme modelŭ, carĭ nu vorŭ rĕmâné fără de efectŭ și pentru plugarii noștri, în privinţa lucrării pămĕntului și cu deosebire a ţĕnerei vitelorŭ. Deja influinţa lorŭ este destulŭ de palpabilă prin introducerea culturei trifoiului, lucernei, sfeclelorŭ, ce le găsescĭ aḑĭ în jurulŭ tuturorŭ comunelorŭ, — lucrărĭ carĭ cu 10 anĭ în urmă erau nepomenite. Totŭ ca resultatŭ și influinţe directe ale acestora se póte considera și faptulŭ, că plugurile cele primitive de lemnŭ au fostŭ înlocuite de către ţĕranii noștri aprópe cu totulŭ cu plugurĭ moderne de fabrică, carĭ lucréză mai bine pămĕntulŭ, întrebuinţéză tótă forţa vitelorŭ la lucratulŭ pământului, ér nu o perde pentru împedecarea funcţionării neregulate și greșite a instrumentului, apoi introducerea mașinilorŭ în lucrulŭ câmpului, sĕmĕnatulŭ cucuruzului în rênduri cu mașina și săpatulŭ lui cu sapa mecanică, și îmblătitulŭ cu mașina suntŭ totŭ atâtea dovedĭ, că ţĕranulŭ nostru, deși este greoiu, estremŭ, conservatorŭ și neîncreḑĕtorŭ în novaţiunĭ, dér totușĭ nu rĕmâne indiferentŭ de ceea ce se petrece în jurulŭ lui, și cu o conducere bună a-i puté face marĭ lucrurĭ cu elŭ. Ce va sĕ ḑică aceste progrese, închipuiţi-vĕ, că unŭ omŭ de ai noștri, mortŭ acum 20 anĭ, care șĭ-a petrecutŭ mai tótă viéţa în lucrurĭ iobăgescĭ, îmblătindŭ tótă érna la proprietatea mare, acum s'ar scula din grópă și ar veni la casa și curtea sa, unde ar găsi în șura sa lucrândŭ și șuerândŭ o mașină de îmblătitŭ cu focŭ și o mulţime mare de ómenĭ stândŭ a lene în jurulŭ ei și servindu-o — nu Nemţĭ și nu Angliușĭ, ci toţĭ Românĭ de baștină, — óre ce ar ḑice elŭ?

Nime nu va trage la îndoiélă, că cu ajutorulŭ mașinelorŭ de aḑĭ lucrezĭ pămĕntulŭ cu multŭ mai bine, decâtŭ înainte, dér și câștigĭ enormŭ din timpŭ și spese. E de regretatŭ, că lucrului de mașină nu i-s'a pututŭ da o întîndere mai mare și anume, mașinile de sĕmĕnatŭ bucate în rênduri nu le putemŭ introduce și generalisa din causa unei prea marĭ parcelărĭ și atomisărĭ a pămĕntului și a configuraţiunei iraţionale a ţĕrinelorŭ. Insĕ ceea ce am avut din moșĭ și strămoșĭ și ni-s'a recunoscutŭ definitivŭ prin legea de împroprietărire dela 1848, cea enormŭ favorabilă pentru ţĕranŭ, amŭ perdutŭ și perdemŭ prin o îmbucătăţire prea esagerată a ei și parte prin negligintă nóstră. Prin îmbucătăţire perdemŭ ca în urma obiceiului poporului nostru de a împărţi tótă moșia, ca chiar și tóte locurile egalŭ între toţĭ copii sĕi, au venitŭ lucrurile aḑĭ acolo, de în multe locurĭ n'are nicĭ unulŭ, ce sĕ pótă lucra continŭ o jumĕtate de óră și n'are ce prinde bine nicĭ cu grapa și nicĭ cu cósa, ci totŭ timpulŭ îlŭ perde umblândŭ dela unŭ hotarŭ la altulŭ, dela unŭ locŭ la altulŭ. Apoi sistema de trei anĭ, cu lăsatulŭ pămĕntului sĕ stea pustiu totŭ alŭ 3-lea anŭ, învălmășéla și silinţa de câmpŭ, lipsa de cai de umblatŭ cu carulŭ și plugulŭ suntŭ totŭ atâtea alte pedecĭ, care ţinŭ pe plugarŭ în locŭ, condamnă pe celŭ silitorŭ și diligentŭ la trândăviă și lene, alăturea cu celŭ mărginitŭ la minte și voinţă, ca și celŭ dintêiu sĕ lucreze pămĕntulŭ și sĕ-lŭ semene, nu cu ceea ce voesce elŭ și reclamă interesele lui, ci cu ceea ce-i place și convine celui din urmă. Făcendŭ contra și întroducendŭ o cultură nouă, séu altŭ sistemŭ de cultură, a doua ḑi nu suntŭ numai vitele contrarului pe ele ci ale satului, ca raţionamentulŭ sĕ fiă mai puternicŭ.

In tóte cestiunile importante și de căpeteniă mulţimea, adecă aceia, carĭ cugetă mai puţinŭ și rĕmânŭ tot-dénna mai în urmă, aceia au tot-déuna cuvêntulŭ decisivŭ și lorŭ trebue sĕ li-se supună și celŭ inteligentŭ și sĕ le cadă victimă planulŭ și întreprinderea cea mai ingeniósă.

Puţine regiunĭ suntŭ, unde comunele sĕ aibă proprietăţĭ așa întinse, pădurĭ și pășunĭ așa de marĭ, ca ale nóstre, dér ce folosŭ, — comunele suntŭ sĕrace de totŭ din causă, că pădurile nu aducŭ nicĭ unŭ venitŭ, ci suntŭ mai multŭ o sarcină decâtă unŭ folosŭ fiindŭ neglese și devastate, tăierea și devarstarea lorŭ fără cumpetŭ, pascerea cu vitele și mai cu sémă uriciosulŭ obiceiu de a scóte vitele iarna și primăvéra mai întêiu la mugurĭ, apoi la pășune a avutŭ dreptŭ consecinţa, că masivulŭ pădurei sĕ se schimbe, séu sĕ dispară cu totulŭ — esenţele de valóre, ștejarulŭ, bradulŭ, molidulŭ, sĕ dispară și în loculŭ lorŭ sĕ încuibéză ratine și arbuștĭ fără de nicĭ o valóre, nicĭ ca lemnŭ de construcţiă, nicĭ de focŭ, nicĭ de gardŭ, precum arinŭ mestécănŭ etc., séu când nicĭ acestea nu se îndură ale lua loculŭ, apoi apa spală și macină tótă pétra din munte în josŭ la șesŭ, ca sĕ distrugă și îmormênteze acolo luncĭ bogate, sĕmĕnăturĭ etc.

Au nu cunóscetĭ D-vóstră destule așa numite Pădurĭ, carĭ acum 20—30 anĭ erau dumbrăvĭ mărețe și codri de stejarĭ secularĭ și aḑĭ nu se găsesce altceva

---

ca cu sfială ochii spre dênsulŭ, că ce vré óre sĕ ḑică, „ce-sŭ aceia, ce facŭ, ca sĕracii și vĕdanele sĕ n'aibă cu ce se hrăni pe sine și pe copilașii lorŭ, ce răpescŭ năframa din mâna celui ce plânge și banulŭ de sfântă tămâiă.“

Tăcŭ puţinŭ și apoi sfĕrși cu unŭ glasŭ scosŭ ca din — iadŭ:

—„Și apoi totŭ aceia'sŭ, carĭ vorbescŭ încă de dreptate, de lege și de Dumneḑeu —“

Mĕ spăriaiu când mĕ uitaiu acum la Darĭĭ: fruntea-i cea lată îi era încreţită ca nisce brasde pe ogorŭ, ochii pe jumĕtate închișĭ și totŭ par'că fulgerau focŭ și pară. Par'că tremura cu totŭ trupulŭ și-șĭ mușca stufósele'șĭ mustețe. Se repedĭ apoi dreptŭ în susŭ, mĕ apucă de mână și totŭ cu acelŭ glasŭ de spaimă ḑise:

—„Pentru *aceia'sŭ* tovarĕșii mei și eu *Ionŭ Darĭĭ vătafulŭ — hoţĭ și tâlharĭ!*“ și uitându-mi-se apoi în faţă, sfĕrși: „la *acelŭ* lucru ai sĕ-mĭ fiĭ și tu tovarĕșŭ și de me-i asculta dragŭ ca feciorulŭ meu te voiu avé. — Haidemŭ!“ . . . . .

Tremurândŭ pielea pe mine de vorbele acestea, urcaiu, ţinutŭ de mână de Darĭĭ, la vatră, unde și vedeam acum érășĭ crăcanele cu ceaunulŭ pe focŭ, pe unulŭ, nu mai multŭ Iacobŭ, grijindŭ de elŭ și de nisce carne, ce o întorcea pe jeraticŭ, ba pe o parte, ba pe alta, éră ceilalţĭ stau de-oparte, unii așa, alţii rĕḑimaţĭ cu spatele de copacĭ și vorbiau ceva nu în glasŭ, ci pe 'ncetulŭ. Acum vĕḑendu-i pe aceștĭ ómenĭ mai bine, mi-se părură că-sŭ toţĭ, unulŭ mai de spăriatŭ lumea cu dênsulŭ, decâtŭ altulŭ! Unii erau în cușme ţurcănescĭ, alţii în pălării și alţii în comănace și toţĭ cu pene în ele, pare-mi-se că de vulturŭ, orĭ de huhuredĭ de codru, și nicĭ unulŭ nu avea cușmă, pălăriă orĭ comănacŭ, susŭ pe frunte, și apăsatŭ pe sprâncene, de ce, décă te uitai la ei, încă și mai multă gróză-ţĭ făceau. Toţĭ aveau trăiștĭ unii de pele, alţii de lână, din care se vedea la unii și câte unŭ mănunchiu de pistolŭ, măcarŭ că toţĭ aveau câte douĕ și după curea. Cămeșile și peptarele lorŭ erau la toţĭ, ca la ciobanĭ, adecă negre, éră Darĭĭ, căpitanulŭ, era după tótă stătura și arătarea lui, ca unŭ ștejarŭ între ulmĭ! — Nu pré înaltŭ la trupŭ, déră în frunte, cum se ḑice, de o palmă și 'n spete de trei!

— „Norocŭ, mĕi fraţĭ!“ le ḑise Darĭĭ.“

—„Norocŭ Ioane!“ îi rĕspunseră ei, și apoi Darĭĭ mai ḑise:

— „Băétulŭ ăsta e de acum, *alŭ nostru*, sĕ sciţĭ decĭ, cum sĕ fiţĭ și voi către elŭ.“

Luă apoi pușca mea de sub căpĕtêiulŭ sĕu și mi-o dete cu cuvintele:

— „Pe *vêrcolici* sĕ-i nimerescĭ, ómenĭ *bunĭ* sĕ-i ocolescĭ!“

Prândirămŭ ca și astă nópte. Nisce norĭ groșĭ se arătară pa cerŭ din partea despre apusŭ. Darĭĭ vĕḑênd-i ḑise:

— „Mĕ temŭ, mĕi, că om mai lăsa — *cósa*, sĕ nu ne fiă lucrulŭ de géba, cum gândiţĭ?“

— „Cam așa sémĕnă“, ḑiseră unulŭ la altulŭ.

Se mai pornì și unŭ vêntŭ, care mâna norii cei întunecaţĭ mai cu grăbire.

— „Cum stămŭ cu merindea?“ întrebă Darĭĭ.

— „Cam pe sfĕrșite“, rĕspunse Iacobŭ.

— „Andreiu, Tódere“, ḑise Darĭĭ, „mergeţĭ la stâna Mutului și aduceţĭ ce trebue; vĕ dă baciulŭ, póte că va trebui sĕ mai ședemŭ pe acasă.“

Andreiu și Tóderŭ se duseră la délŭ spre Poiana mĕrului, éră Darĭĭ mai ḑise:

— „Mihalache, Niţă, én mai duceţivĕ unulŭ spre plaiu, altulŭ spre bîtcă, mai trageţĭ cu ochiulŭ și cu urechea, nu sémĕnă ceva, sciţĭ voi, și a — alţĭ norĭ?“

Se duseră și ăștĭ doi, éră Darĭĭ se întinse cu faţa în susŭ pe culcușulŭ lui sub molidŭ și ḑise, așa, ca la toţĭ cei rĕmașĭ:

— „Mĕ, óre ce prună era ciocoiulŭ de alaltă-erĭ? Grăia rĕu moldovenesce și apoi încă și par-că șepelea!“

— „Nu scii“, rĕspunse unulŭ, „dér vorbă ca a lui mai auḑii eu odată totŭ dincolo peste hotarŭ, și despre acela ḑiceau ómenii, că-i Grecŭ; nu sciu ce liftă a fi.“

— „Ce i-aţĭ mai lăsatŭ în șipetŭ, sĕ nu sughiţe pré tare după mĕruntaele lui, măcar-că nu se cădea, sĕ-i mai lăsămŭ ceva, păgânulŭ de elŭ?!“

—„Lăsatu-i-am destulŭ, câtŭ sĕ aibă încă cu ce trăi în ocinașe și mătănii, până și-a spăsi fărădelegile ce le-a făcutŭ cu bieţii creștinĭ din satulŭ unde-i arêndașŭ“.

In ḑiua acésta nu plouă, déră nicĭ ceriulŭ nu se rĕsbună. Andreiu și Tóderŭ veniră încărcaţĭ cu câte unŭ berbece și cu desagii plinĭ cu cașŭ, urdă, făină și sare.

— „Ce-a ḑisŭ moșu Toma baciu?“ îi întrebă Darĭĭ.

— „S'a închinatŭ cu sănĕtate și-a

acolo, decâtŭ arinĭ, mestécănŭ, păducelŭ măceşĭ şi alte ratine fără de nicĭ o importanţă, carĭ nu aducŭ nicĭ unŭ folosŭ, nicĭ ca lemne şi nicĭ ca păşune de vite, căcĭ ele ocupă loculŭ unde celŭ puţinŭ ar puté sĕ créscă o păşune bună de vite, séu sĕ devină ţérinĭ bogate. Deşi numirea şi eticheta s'a păstratŭ, totuşĭ este o deosebire enormă între pădurea de acum patru — cincĭdecĭ de anĭ şi cea de adĭ. Atuncĭ aveamŭ lemne enorme şi naveamŭ cui le vinde şi unde le transporta, adĭ amŭ avé cui le vinde, dér nu avemŭ ce. (Va urma.)

AVISŬ.

Deórece **adunarea generală a Asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ** îşĭ va ţiné şedinţele sale din éstŭ anŭ la *27 Augustŭ n.a. c. şi dilele următóre în Reghinŭ*, acei P. T. Domnĭ, carĭ voiescŭ a participa la susnumita adunare, suntŭ rugaţĭ a se insinua celŭ multŭ până la 24 Augustŭ n. a. c. la dlŭ Patriciu Barbu, séu la dlŭ Dr. Abs. Todea advocaţĭ în Reghinŭ, pentru a se puté face dispositiunile necesare în privinţa incuartirărei óspeţilorŭ, avêndŭ a arăta şi numĕrulŭ membrilorŭ din familie carĭ dorescŭ a participa.

Reghinŭ, 8 Augustŭ 1890.

Comitetulŭ de incuartirare.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS."

(Serviciulŭ biuroului de coresp. din Pesta.)

Berlin, 9 Augustŭ. Proiectulŭ de organisare a partidei sociale-democratice va apăré hotărîtŭ cu ocasiunea ţinerei congresului anualŭ alŭ partidei.

Cowes, 9 Augustŭ. După prând se întreţinŭ împĕratulŭ germanŭ esclusivŭ cu Salisbury. Impĕratulŭ germanŭ a plecatŭ la 10 óre din nópte.

Belgraŭ, 9 Augustŭ. Intre coloniştii muntenegrenĭ domnesce o terbere îngrijitóre, fiindcă li-s'au luatŭ armele, şi banii incurşĭ ca ajutóre i-au cheltuitŭ, în timpŭ ce câmpurile li-s'au datŭ stau paraginite.

Viena, 9 Augustŭ. Antisemiţii au provocatŭ în cosiliulŭ comunalŭ érăşĭ scandalŭ mare şi au părăsitŭ în modŭ demonstrativŭ sala de şedinţe, făcêndŭ prin acésta adunarea necapabilă de a lua hotărîrĭ.

Caracterulŭ.*)

I. Formarea caracterului.

3. Influinţa cărţilorŭ şi a operelorŭ de artă.

Cărţile suntŭ nu numai cei mai bunĭ soţĭ ai bĕtrăneţei, ci şi cei mai bunĭ conducĕtorĭ ai junimei. Prima carte, care face o impresiune adêncă asupra unui omŭ tênĕrŭ, are de multe-orĭ o influinţă hotărîtóre asupra vieţei sale viitóre, însufleţindu-lŭ, ca sĕ nisuéscă cu tótă puterea de a'şĭ ajunge ţinta ce şĭ-a pus'o, séu arătându-i cărărĭ cu totulŭ nouĕ de carĭ până acuma nicĭ că a visatŭ. Câte-odată o carte póte căşuna chiar renascerea formală a unui omŭ.

Alfieri cetindŭ pe Plutarch, Schiller, cetindŭ pe Shakspeare, ér Gion cetindŭ primulŭ tomŭ alŭ istoriei universale, s'au însufleţitŭ aşa de multŭ, încâtŭ toţĭ credeau, că viéţa lorŭ s'a începutŭ numai din momentulŭ, când au cunoscutŭ aceste cărţĭ.

Lafontaine în tinereţa sa, dintêiu era cunoscutŭ ca omŭ leneşŭ, când însĕ audì cetindu-se o odă a lui Malesherbes, se dice că a strigatŭ „Şi eu sunt poetŭ!" şi de atuncĭ i-a fostŭ invederatŭ, că are şi elŭ talentŭ poeticŭ. Bossuet a fostŭ însufleţitŭ pentru studiu prin aceea, că a cetitŭ, ca copilŭ, panegiricele lui Fontenelles asupra învĕţaţilorŭ renumiţĭ. Lacepede a fostŭ îndemnatŭ a studia sciinţele naturale prin „istoria naturală" a lui Buffon, pe care a aflat'o între cărţile tatălui sĕu şi a cetit'o de atâtea-orĭ, încâtŭ mai că o scia de rostŭ. Goethe fŭ influinţatŭ tocmai în momentulŭ decisivŭ prin „predicatorulŭ dela ţéră" alŭ lui Goldsmith, şi elŭ mărturisi, că în mare parte are sĕ mulţămescă acestei cărţĭ, ce era mai bunŭ din crescerea sa.

Keightley, când era încă copilŭ, a cetitŭ pentru prima óră „paradisulŭ perdutŭ" alŭ lui Milton şi acésta l'a îndemnatŭ a scrie mai târdiu biografia poetului. Elŭ dice cu totŭ dreptulŭ: Cunoscinţa cu „paradisulŭ perdutŭ" formézĕ, séu ar trebui sĕ formeze în viéţa fiăcăruia, care are gustŭ şi pricepere pentru poesiă, unŭ însemnatŭ capitalŭ. Eu nu voiu uita nicĭodată acelŭ timpŭ.... Eu de atuncĭ m'am ocupatŭ mereu cu Milton; operele sale mi-au fostŭ unŭ isvorŭ de plăcere în dile bune, de mângăiere şi de îmbărbătare în dile rele.

Asemenĭ sentimente se află la cei vechĭ destule. Astfelŭ dice Seneca: Ocuparea cu sciinţa ne înfrumseţéză viéţa în fericire şi ne face mai tarĭ ca orĭ-ce în nefericire.

Plutarch ne spune, că Dionisiu celŭ mai tînĕrŭ, după ce a fostŭ detronatŭ, fiindŭ întrebatŭ, că ce i-au folositŭ Platone şi înţelepciunea, a rĕspunsŭ: Atâta mĭ-au folositŭ, că potŭ suporta o astfelŭ de schimbare a norocului fără ca sĕ fiu de locŭ alteratŭ.

Plinius dice în scrisorile sale: Sciinţa este mângăierea şi bucuria mea; nu este norocŭ, care nu s'ar mărì printrînsa; nu este nenorocŭ, care printr'însa nu s'ar uşura. In dile de bólă, de periculŭ şi chiar şi după mortea iubiţilorŭ mei eu mi-am luatŭ refugiulŭ la ea, care este singurulŭ mijlocŭ de alinare a durerii; căcĭ ea mĕ învaţă a înţelege mai bine nefericirea, déră a-o şi suporta cu mai mare răbdare.

Şi Thomas Hood mărturisesce: O iubire firéscă ce-o aveamŭ pentru cetire şi învĕţătură m'a feritŭ póte de naufragiulŭ moralŭ, de care suntŭ ajunşĭ mai alesŭ copiiĭ, carĭ rĕmânŭ de timpuriu orfanĭ. Cărţile mele mĕ reţineau de a visita cârciumile şi a'mĭ petrece vremea în asemenea chipŭ. Celŭ ce se află sub influinţa nobilitóre a lui Shakspeare şi a lui Milton, arareorĭ va căuta societate rea.

Dér cărţile nu numai că au îndemnatŭ pe mulţĭ de a scrie opere însemnate, ci i-au îndemnatŭ a sĕvêrşi şi alte fapte.

Bentham — renumitulŭ jurispendentŭ englesŭ — a descrisŭ efectulŭ estraordinarŭ, ce l'a eserciatŭ asupra spiritului sĕu fragedŭ cetirea lui „Telemacŭ". Eram atuncĭ, dice elŭ, de şése séu de şépte anĭ şi'mĭ închipuiamŭ că însumĭ suntŭ eroulŭ, care mi se părea a fi modelulŭ perfecţiunei şi mĕ întrebam câte-odată de ce n'aş puté sĕ devinŭ şi eu unŭ Telemacŭ. Acestŭ romanu îlŭ potŭ considera ca pétra fundamentală a întregului meu caracterŭ, elŭ a determinatŭ cariera mea, cu deosebire a contribuitŭ sĕ primescŭ „principiulŭ utilitarismului".

Sântulŭ Augustinŭ a fostŭ influinţatŭ mai întâiu de cetirea lui „Hortensiu" alŭ lui Cicero aşa, că a părăsitŭ viéţa sa nemorală şi a începutŭ a se dedica scopurilorŭ celorŭ mai înalte.

Este superflu de a vorbi de grozava influinţă ce au avut'o cărţile asupra desvoltării omenirei. In cărţĭ este adunatŭ resultatulŭ muncei spirituale a întregei omenirĭ şi de aceea cărţile au fostŭ puterea motoră cea mai plină de efectŭ a tuturorŭ timpurilorŭ. De Bonald dice cu dreptŭ cuvêntŭ: Dela bibliă până la contractulŭ socialŭ alŭ lui Rousseau au esistatŭ cărţĭ, carĭ au avutŭ ca urmare revoluţiunĭ.

In adevĕrŭ, o carte mare are adeseorĭ efecte mai însemnate ca o bătăliă mare. Chiar şi opurĭ de ale poeţilorŭ au avutŭ adeseorĭ o influinţă grozavă asupra societăţii. Astfelŭ Rabelais în Francia şi Cervantes în Spania au frântŭ deodată domnirea cavalerilorŭ şi a călugărilorŭ, numai prin arma satirei, contrastulŭ firescŭ alŭ grózei. Poporulŭ rîse şi se simţì érăşĭ sigurŭ. (Va urma).

*) După Smiles-Rudow. A se vedé Nr. 165 alŭ „Gaz. Trans." din anulŭ curentŭ.

Aforisme.

Acela, care numĕră dece amicĭ, n'are nicĭ unulŭ.

*

Cine e amiculŭ tuturorŭ, nu e alŭ nimĕnui.

*

Consideră de amicŭ sigurŭ pe omulŭ, care'ţĭ arată defectele, ér nu pe acela, care'ţĭ aprobă totŭ ce facĭ.

*

Când ai unŭ amicŭ nebunŭ, nu-ţĭ mai trebue o miiă de inimicĭ.

*

Rĕspunsulŭ blândŭ alină mănia, vorba supĕrătóre măresce furia.

*

Calumniatorulŭ, neputêndu-se ridica până la omulŭ onestŭ, cércă defăimându-lŭ a'lŭ têrî josŭ până la dênsulŭ.

*

Cine vorbeşce prea multŭ, nu va trece nicĭ-odată de omŭ înţeleptŭ.

*

Nu vorbi despre fericirea ta

---

disŭ, că de-a mai trebui, de ce-a datŭ Dumnedeu gospodarului lui badea Ioniţă Mutu, din Frumosulŭ, sĕ mai venimŭ, că aşa i-a poruncitŭ badea Ioniţă, sĕ nu ne oprescă ce-om cere."

— „Bunŭ", dise Dărĭ, „dee'i Dumnedeu pentru puţinŭ multŭ!"

Eu, vorbindŭ Darĭ cu ai sĕi, aceste şi altele, le ascultamŭ şi nu pré, căcĭ gândulŭ meu şi inima mea erau în alte părţĭ.

Cătră séră venì Niţu, unulŭ din cei ce trimise Darĭ sĕ védă, de nu-sŭ ceva semne şi de alţĭ norĭ, venì, şi încă cam cu grabă şi ostenitŭ şi după dênsulŭ încă unŭ omŭ, pe carele eu încă nu-lŭ vĕdusemŭ, şi Niţu de departe dise cătră Darĭ:

— „Étă-lŭ, cimpoiulŭ nostru vine; déră elŭ nuşĭ-ce dice, că pe aicea nu-i de a-i-se audì bîrzoiulŭ."

Cum aflaiu mai pe urmă, celŭ ce venì cu Niţu, era cimpoeşulŭ lui Darĭ, *Ioanŭ Bordeianulŭ* din Volovăţŭ.

— „Norocŭ, Ioane!" dise Darĭ „Unde te-ai perdutŭ de atâta vreme, şi ce audŭ ce spune Niţu, nu-i ceva de-a cântecului tĕu:

Mĕi bădiţă, mĕi fărtaşŭ,
Ce s'aude prin oraşŭ?"

— „Ba-i cam tocma aşa", rĕspunse cimpoieşulŭ.

„Că-i rea vestea mĕi fărtaşŭ.
Că te'ntrébă de rĕvaşŭ"

— „Aşa—a?" dise Darĭ. „Bunŭ, avemŭ noi — rĕvaşe, şi încă cu pecete domnéscă; nu le vedĭ şi slova li-o şi simţescĭ, colea la suliţa pieptului.—"

Aceste Darĭ dicêndŭ, arătà la pistólele de lângă dênsulŭ şi apoi adause?

— „Şi mai de alesŭ ce-i Ióne, cum ă-i?"—

Cimpoieşulŭ vĕdêndu-mĕ pe mine, merse aprópe de Darĭ şi-i vorbì ceva şi cam multŭ în taină; éră pe Niţu îlŭ încunjurară ceialalţĭ şi'şĭ plecau urechile spre elŭ, ce spune. Darĭ, cum luaiu eu sémă, la povestirile cimpoieşului—acum ce i-a fi fostŭ povestindŭ — totŭ mai multŭ îşĭ increţi fruntea; déră la urmă dise în glasŭ ca sĕ audă toţĭ:

— „Cum mai cânţĭ tu, Bordeene?"

„Cui îi dorŭ de raiu orĭ iadŭ,
„Trécă dincóce de vadŭ?"

— „Da," urmà cimpoiasulŭ, şi:

„Cui îi dorŭ de iadŭ orĭ raiu
Urce încóce cătră plaiu".

— „Mĕi, fărtaţĭ!" întrerupse aice Darĭ pe cimpoieşulŭ cu glasŭ tare:

„Dér cui p'astă lume-i bine,
Cerce-şĭ noroculŭ cu mine!"

Şi se sculă'n picióre, scóse de după curea ambele pistóle — nisce pistóle lungĭ arnăuţescĭ şi ferecate bogatŭ cu nisce alămĭ albe — se uità la ceilalţĭ şi dise cu glasŭ de biruinţă:

— „*Rêndŭ cu voi inimĭ de smeu*", şi apoi căutândŭ la ambele'şĭ braţe sdravene şi vênjóse şi la pistólele din mânĭ, adause totŭ cu acelŭ glasŭ puternicŭ, *şi cu voi fraţĭ şi fărtaţĭ*."....

Merse apoi între tovarăşĭ, vorbi ceva cu ei şi numai vĕduiu, că'şĭ cată cu toţii de puscĭ şi de pistóle, până şi de securĭ şi de cuţitele din técă, apoi de cornurile de prafŭ şi de pungile cu glónţe, iau apoi fiă-care câte ceva de-ale lorŭ, le bagă'n trăişti, orĭ le légă arcişĭ peste umĕrŭ şi doi şi pornescŭ înainte spre culme cu pistólele la brĕu şi puşca în spate.

— „Focŭlŭ nu'lŭ stîngeţĭ, sciţĭ voi!" dise Darĭ, éră cătră mine: „Fosta-i tu Tanase, la oi? facemŭ şi noi acum „*mutare*", că pe aicea s'a cam sfĕrşitŭ păşunea. Ia'ţĭ iarăşĭ desagii ceia şi aidemŭ!"

Vai, cum mi-se făcŭ érăşĭ totŭ peptulă boţŭ, cum mi-se întunecà înaintea ochilorŭ şi cum mĕ părăsiră tóte puterile! Nu sciu ce'mĭ venea; sĕ plângŭ şi sĕ mĕ rogŭ de Darĭ sĕ'mĭ dea drumulŭ, orĭ sĕ strigŭ, sĕ mĕ împotrivescŭ, dóră 'mĭ face elŭ sfârşitulŭ aicea.

In acestŭ minutŭ însĕ, unŭ şuierŭ puternicŭ se audì din spre culme. Eu par'că tresăriiu, par'că căpătaiu inimă. Unulŭ din cei ce porniseră înainte vine cu paşĭ marĭ şi arătândŭ cu mâna spre partea din care veniserămŭ erĭ, dise cătră Darĭ încetŭ, dér apăsatŭ:

— „Pe-acolo mirosŭ rĕu şi cam grosŭ".

— „Grosŭ, tare grosŭ?"

— „Tare! Pe aicĭ s'o luămŭ", dise cela şi arătà cu mâna, ca sĕ mergemŭ hăisa pe cósta muntelui. Darĭ scóse unŭ pistolŭ de după curea şi dise:

— „Mergeţĭ înainte, eu rĕmânŭ înapoia vóstră; pe Tanasă, între voi"; spuse apoi lui Iacobŭ, care la întórcerea celui din spre culme, venì aprópe de Darĭ sĕ afle ce-i; îi spuse câte-va cuvinte în taină, din care eu numai atâta audiiu, „spune şi celora, sĕ scie,", şi o luà spre culme.

Iacobŭ spuse la toţĭ ceialalţĭ ceva, adecă, ce-i porunci Darĭ ca sĕ le spue; éră mie, la cuvintele lui Darii: „pe Tanasă în mijlocŭ!" îmĭ veni unŭ gândŭ, carele amuşĭ li-i audì.

(Va urma.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

unui omŭ mai puţinŭ fericitŭ decât tine.

*

Iartă adese-orĭ altuia, dér nicĭ-odată ţie însu-ţĭ.

*

Când te afli în îndoială, nu întreprinde nimicŭ.

*

Cine nu scie suferi, n'are inimă mare.

*

Scrie înjuriile pe nisipŭ şi binefacerile pe marmoră.

*

Mulţĭ se plângŭ, că n'au memoriă, dér nicĭ unulŭ, că n'are judecată.

*

Copilulŭ lăsatŭ în fantasiile lui, nu-e decâtŭ o disordine socială.

*

Viitorulŭ unui copilŭ este totdéuna opera mamei sale.

*

E multŭ mai uşorŭ a înăbuşi o dorinţă, decâtŭ a satisface pe cele următóre.

*

In generalŭ ómenii, carĭ sciu puţinŭ, vorbescŭ multŭ, ér ómenii, carĭ sciu multŭ, vorbescŭ puţinŭ.

*

Acela, care nu scie sĕ tacă, nu va sci nicĭ-odată sĕ vorbéscă.

*

Vorbesce despre acela, cu care te-ai certatŭ, astfeliu ca sĕ nu'ţĭ aducă ruşine, când te vei împăca cu dênsulŭ.

*

Celŭ rĕu e ca cărbunele, décă nu te arde, te înegresce.

*

A-şĭ rĕsbuna cineva pentru unŭ atacŭ, este a se pune pe acelaşĭ nivelŭ cu inimiculŭ; a-lŭ ierta este a se pune mai pe susŭ decâtŭ dênsulŭ.

*

Nu cumpĕra ceea ce'ţĭ este de prisosŭ, pentru-că nu vei întârdia e vinde aceea ce'ţĭ este necesarŭ.

*

Nu se cuvine a combate părerea cuiva, decâtŭ prin raţionamente, căcĭ în idei nu putemŭ da cu puşca.

*

A se încrede în toţĭ, e o simplitate; a nu se încrede în nimenea e o nebuniă, a nu se încrede în sine e primulŭ pasŭ cătră înţelepciune.

*

Unŭ omŭ, care şĭ-a perdutŭ onórea, este ca o monedă, ce nu mai are cursŭ.

*

Trândăvia se aséměnă cu rugina, le slăbesce puterile mai multŭ decâtŭ munca, nu prinde rugină cheia, cu care ne servimŭ totdéuna.

(culese din mai mulţĭ scriitorĭ.)

Ucu Paolo.

POVEŢE.

In contra peteloru pe obrazŭ se póte întrebuinţa cu succesŭ:

Borax raff. . . . 10 gr.
Glicerin pur . . . 20 „
Tinct. Benzoe . . 15 „
Apă de florĭ . . 150 „

După ce acéstă amestecătură a statŭ câteva ḑile, se filtréză şi se păstréză bine închisă. Cu acéstă apă aromatică ungeţĭ petele de pe obrazŭ de douĕ orĭ pe ḑi fără a le şterge. In câteva ḑile vorŭ dispăré petele, căpĕtândŭ astfeliu obrazulŭ o peliţă fórte fină.

„Gazetta Medic.“

MULTE ŞI DE TÓTE.

Patria fabricelorŭ de ghete.

In statulŭ Massachussets. aprópe 2000 de fabricĭ se ocupă cu fabricarea de ghete. In fabricele acestea zace unŭ capitalŭ de 218 milióne francĭ şi suntŭ ocupaţĭ în tótă ḑiua 113,401 persóne. In colosalele fabricĭ s'au lucratŭ în anulŭ trecutŭ $94^1/_2$ milióne părechĭ de şi 31 milióne părecĭ de cisme carĭ s'au trimisŭ în tóteStatele Unite, în Mexiko, ba chiar şi în Europa. Banii cheltuiţĭ cu munca au întrecutŭ suma de 267 milióne francĭ.

*

Dinţii şi sciinţa.

Medicii englesĭ Lithersvood şi Horlau, încă de multŭ au constatatŭ, că munca spirituală are influinţă asupra dinţilorŭ, adecă, celŭ ce se ocupă multŭ cu sciinţele şi-şĭ opintesce mintea, i-se strică dinţii, şi mai pe urmă îi cadŭ. D-rulŭ francesŭ Championniere desvóltă acéstă teoriă şi se provócă la dinţii stricaţĭ ai copiilorŭ, carĭ în timpulŭ şcólei suntŭ pré îngreunaţĭ cu învĕţătura. Nicĭ unŭ copilŭ de ţeranŭ, ḑice numitulŭ doctorŭ, n'are dinţĭ aşa de rĕi, ca acei copii, carĭ dela anulŭ alŭ 7-lea începêndŭ începŭ învĕţătura sub inspecţiunea profesorului de casă. După acestea teorii cutezate, n'avemŭ decâtŭ sĕ ne uitămŭ la dinţii cuiva, décă vremŭ sĕ scimŭ, că omŭ de sciinţă este séu nu?!

*

Lăţirea limbei englese.

La începutulŭ vécului nostru 21 milióne ómenĭ vorbiau englesesce, 31,500,000 franţuzesce, 30 milióne nemţesce, 31 milióne rusesce şi 26 milióne spaniolesce. Cei 162 milióne ómenĭ, carĭ vorbiau pe atuncĭ aceste limbĭ, s'au sporitŭ de-atuncĭ la 400 milióne, dintre carĭ aḑĭ 125 mil. vorbescŭ limba englesă. Franţuzesce vorbescŭ aḑĭ 50 milióne, nemţesce 70 milióne, spaniolesce 40 milióne, rusesce 70 milióne, italienesce 30 milióne, ér limba portugesă o vorbescŭ aḑĭ 13 milióne de ómenĭ. Apare decĭ, că limba englesă e vorbită aprópe de douĕ orĭ aşa de mulţĭ omenĭ ca celelalte limbĭ şi ea se lăţesce mereu din ḑi în ḑi. In Amarica nordică şi mai în tótăAustralia limba englesă domінéză tóte celelalte limbĭ. Singură America nordică are 100 milióne locuitorĭ englesĭ. Britania mare şi Irlanda au 40 milióne locuitorĭ. Cu aceeaşĭ iuţélă se lăţesce limba englesă în Africa sudică şi chiar şi în India.

*

Colera.

Scirile cele mai nouĕ sosite din Spania spunŭ, că în Valencia şi în Toledo în ḑilele din urmă s'au ivitŭ 127 casurĭ de coleră dintre carĭ 62 au fostŭ urmate de mórte. Din Lissabona s'au trimisŭ la graniţe cete de ostaşĭ ca sĕ tragă cordonŭ. — In Dzseddah colera pustiesce grozavŭ. In fiecare ḑi morŭ celŭ puţinŭ 100 de persóne. — In Arger dela 2 Augustŭ încóce s'au datŭ 52 casurĭ de coleră dintre carĭ 25 au fostŭ urmate de mórte. — In districtulŭ Valencia s'au ivitŭ Joi alte 53 casurĭ de coloră ér în oraşŭ 5. Aşadéră bóla epidemică ia dimensiunĭ.

*

O înmormêntare chinezéscă.

Inmormêntarea marchizului Tseng, care se făcŭ acum câteva sĕptĕmânĭ în Shanghai, fŭ tipulŭ înmormêntărei unui înaltŭ funcţionarŭ alŭ statului. In conductulŭ funebru erau cam la 5000 de ómenĭ.Ântâi veniau curierii Yemenului şi amploiaţii, toţĭ în uniforme strălucite, purtândŭ sute de stégurĭ de mătase şi de atlasŭ, carĭ tóte purtau inscripţiunĭ potrivite pentru acéstă ocasiune, prémărindŭ faptele mortului. Apoi urmau mai multe mii de soldaţĭ în uniforme albastre şi roşii, violete şi roşii, verḑĭ şi albe. Unii purtau puscĭ de totŭ vechĭ cu cremene, alţii însĕ purtau furcĭ înfricoşate cu trei córne (tridenţĭ) şi lăncĭ, alţii însĕ purtau puscĭ moderne. In decursulŭ înmormêntărei plouă necontenitŭ. Deórece Chinezii suntŭ o naţiune practică, fiecare soldatŭ ţinea în mână câte o umbrelă. Înaintea cosciugului mergeau o sută de trâmbiţaşĭ şi preoţĭ înbrăcaţĭ în costume pompóse. O deosebită pompă desfăşura carulŭ funebru, care avea forma unui mare bălaurŭ cu gura deschisă. Chinezii ḑicŭ, că nicĭ-odată nu a fostŭ o înmormêntare mai pompósă ca acéstă în Shanghai, a costatŭ cam la 20,000 funţĭ sterlingĭ, cadavrulŭ fŭ espusŭ câteva ḑile în paradă la arsenalŭ, după aceste a fostŭ pusŭ în mormêntulŭ familiei din Hunan.

*

Inţelesŭ rĕu.

Inaintea unui tribunalŭ fŭ acum de curêndŭ chematŭ unŭ individŭ, care furase din cimitirŭ o mulţime de trandafirĭ. Elŭ mărturisi fapta, dér susţinea, că nu e vinovatŭ, „fiindcă chiar mortulŭ a dorit'o acésta, deórece inscripţia de pe mormêntulŭ sĕu suna: „Călĕtorule, odihneşte-te lângă mormêntulŭ meu şi *culege — unŭ trandafirŭ ca amintire.*“ Judecătorulŭ fŭ adusŭ în perplexitate de acéstă interpretare, dér în curêndŭ se reculese, ḑicêndŭ: „décă ai fi luatŭ numai *unŭ trandafirŭ*, atuncĭ ai fi avutŭ dreptate. Insĕ inscripţia de pe mormêntŭ nu vorbesce despre o mulţime de trandafirĭ!

*

Cum telegrafiază Chinesii?

Invĕţarea limbei chinese e mare lucru, dér telegrafiarea în acéstă limbă e şi mare, fiind-că fiă-care cuvêntŭ are semnŭ deosebitŭ. Imprejurarea acésta dér a causatŭ marĭ greutăţĭ telegrafiărei chinese. Cu telegrafŭ de alŭ nostru chinesii nu potŭ telegrafia. Ei au lipsă de 5000 cuvinte. Ca sĕ pótă decĭ telegrafia arangiéză aceste cuvinte în rêndŭ, aşa cum de obiceiu vinŭ înainte în vorbire, le taie în bucăţĭ de lemnŭ şi le provĕḑutŭ cu numerĭ. Telegrafulŭ dă numerii mai departe, apoi cuvintele corĕspunḑĕtóre numerilorŭ le scriu şi astfelŭ se compune textulŭ telegramei. Astfelŭ telegrafiază în limba chinesă funcţionarii telegrafiştĭ europenĭ.

Calendarulŭ sĕptĕmânei.

Iulie are 31 ḑile. Cuptorŭ.

1890 Ḑilele sĕptĕm.	Călendarulŭ Iulianŭ	Călend. Gregorian	Sórele răsare	Sórele apune
Dum.	29 Mart. Calinic	10 Laurenţiu	4. 50	7. 19
Lunĭ,	30 Ap. Sila şi Silvan	11 Tiburtus	4. 51	7. 17
Marţĭ,	31 S. Eudochim	12 Clara	4. 53	7. 16
Merourĭ,	1 † Sc. c. crucĭ şi Macav.	13 Hippolit	4. 54	7. 14
Joi,	2 Ad. Mosc. St. Stefanŭ	14 Eusebiu	4. 55	3. 13
Vinerĭ,	3 Păr. Isachie	15 (†) Ad. Mariei	4. 56	7. 11
Sâmb.	4 SS. 7 coconĭ din Efes	16 Rochus	4. 57	7. 10

Têrgulŭ de rîmătorĭ din Steinbruch. La 5 Aug. n. starea rîmătorilorŭ a fostŭ de 165.111 capete, la 6 Aug. au întratŭ 1189 capete şi au eşitŭ 2933 rĕmânêndŭ la 6 Aug. unŭ numĕrŭ de 163.767 capete. — Se notéză: marfa *ungurésca* veche, grea dela — cr. până la —— cr. marfă *ungurésca* tinerăgrea dela $45^1/_2$ cr. până la $46^1/_2$ cr., *de mijlocŭ* dela $46^1/_2$ cr. până la 47— cr. — *uşóră* dela 47— cr. până la 48 cr. — *Marfă ţĕrănéscă* grea dela — până la — cr. — *de mijlocŭ* dela 46 cr. până la 47— cr. *uşóră* dela 47— cr. până la 48 cr. — *Marfă de România* de *Bákony* grea dela — cr. până la — cr. transito mijlociă grea dela — cr. până la — cr. însĕ transito uşóră dela — cr. până la — cr. transio dto ţepósă grea dela — cr. până la — cr. transito mijlociă dela — cr. până la — cr. *Marfă sêrbéscă* grea dela 45—46— cr. transito, mijlociă grea dela $45^1/_2$—46 cr. transito-uşóră dela $45^1/_2$—46 cr. Porcĭ îngrăşaţĭ de unŭ anŭ dela — cr. până la — cr., îngrăşaţĭ cu cucuruzŭ dela — cr. până la — cr., îngrăşaţĭ cu ghindă dela — cr. până la — cr. Cântăriţĭ a gară cu $4^1/_2$.

Cursulŭ pieţei Braşovŭ

din 9 Augustŭ st. n. 1890.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.17	Vând.	9 19
Argintŭ românescŭ	„	9.12	„	9 15
Napoleon-d'orĭ	„	9.18	„	9,20
Lire turcescĭ	„	10.40	„	10.45
Imperiali	„	9.38	„	9.43
Galbinĭ	„	5.35	„	5.40
Scris. fonc. „Albina“ 6%	„	101 —	„	—.—
„ „ „ 5%	„	99.50	„	—.—
Ruble rusescĭ	„	135. -	„	136.—
Mărcĭ germane	„	—.—	„	—.—

Discontulŭ 6—8% pe anŭ.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 8 Augustŭ st. n. 1890.

Renta de aurŭ 4%	101.90
Renta de hârtiă 5%	99.90
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare - aurŭ	116.—
dto argintŭ	97.80
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune)	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune)	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune)	111.50
Bonurĭ rurale ungare	89 40
Bonurĭ croato-slavone	104.25
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ ungurescŭ	—.—
Imprumutulŭ cu premiulŭ ungurescŭ	141.—
Losurile pentru regularea Tisei şi Seghedinului	127.50
Renta de hârtiă austriacă	88.40
Renta de argintŭ austriacă	89.60
Renta de aurŭ austriacă	108.80
Losurĭ din 1860	139.75
Acţiunile băncei austro-ungare	981.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar.	358.50
Acţiunile băncei de creditŭ austr.	307.20
Galbenĭ împĕrătescĭ	$5.46^1/_2$
Napoleon-d'orĭ	9.20
Mărcĭ 100 imp. germane	56.65
Londra 10 Livres sterlinge	116 15

Bursa de mărfurĭ din Budapesta dela 7 Aug. 1890.

Sĕminţe	Calitatea per Hect.	Preţulŭ per 100 chilogr. dela	până
Grâu Bănăţenescŭ	—	—.—	—.—
Grâu dela Tisa	80	7.30	7.45
Grâu de Pesta	80	7.25	7.40
Grâu de Alba-regala	80	.—	.—
Grâu de Bácska	78	.—	.—
Grâu ung. de nordŭ	—	.—	.—

Sĕminţe vechĭ orĭ nouĕ	soiulŭ	Calitatea per Hect.	Preţulŭ per 100 chilgr. dela	până
Sĕcară		70—72	5.75	6.—
Orzŭ	Nutreţŭ	60.62	.—	.—
Orzŭ	de vinars	62.64	.—	.—
Orzŭ	de bere	64.66	.—	.—
Ovĕsŭ		39.41	6.15	7.45
Cucuruzŭ	bănăţ.	75	6.65	5.70
Cucuruzŭ	altŭ soiu	73	5.55	5.60
Cucuruzŭ	„	—	.—	.—
Hirişcă	„	—	.—	.—

Producte div.	Soiulŭ	Cursulŭ dela	până
Preţulŭ pe 100 chilograme: Sem. de trif.	Luţernă ungur.	44.—	48.—
—	francesă		—.—
—		—.—	—.—
„	roşiă	32.—	34.—
Oleu de rap.	rafinatŭ duplu	31.50	32.—
Oleu de in		4 90	5.—
Uns. de porc	dela Pesta	51.—	51.50
„	dela ţĕră		—.—
Slănină	svêntată	39.50	40.—
„	afumată	50.—	51.—
Sĕu		35.—	36.—
Prune	din Bosnia în buţĭ		
„	din Serbia în sacĭ		
Lictarŭ	slavonŭ nou	24.—	24.50
„	bănăţenescŭ		
Nucĭ	din Ungaria		
Gogoşĭ	ungurescĭ		
„	sêrbescĭ		
Miere	brută	—.—	—.—
„	galbină strecurată	26.—	27.—
Ceară	de Rosenau	127.	129.
Spirtŭ	brutŭ	14.—	14.25
„	Drojdiuţe de spirt	14.75	15.25

Cursulŭ losurilorŭ private din 7 Aug.

	cump.	vinde
Basilica	7 70	8.—
Creditŭ	187.50	—.—
Clary 40 fl. m. c.	56.50	57.50
Navig. pe Dunăre	125.—	125.—
Insbruck	24.50	25.50
Keglevich	29.—	33.—
Krakau	17.—	23.50
Laibach	21.80	22.30
Buda	—.—	62. -
Palffy	57.—	57.'0
Crucea roşie austr.	18.80	19.10
dto ung.	12.50	13.—
dto ital.	14.50	15.—
Rudolf	19 50	20.50
Salm	26.50	62.50
Salzburg	25.—	27.—
St. Genois	61.75	62.75
Stanislau	27.—	29.—
Trieitine $4^1/_2$% 100 m. c.	—.—	149.—
dto 4% 50	—.—	68.50
Waldstein	39.75	40·75
Windischgrätz	—.—	52.50
Sêrbescĭ 3%	37.—	37.50
dto de 10 francĭ	—.—	—.—
Banca h. ung. 4%	110.75	111.25

(Cu cea mai deplină încredere) se póte întrebuinţa unŭ medicamentŭ de casă în contra bólelorŭ de stomachŭ, când sute de scrisorĭ de mulţămire dovedescŭ efectulŭ escelentŭ. — „Balsamulŭ de viéţă (Lebensbalsam) alŭ lui Dr. Rosa“ din farmacia lui B. Fragner în Praga se bucură de aceste dovedĭ fórte numĕróse, căcĭ scrierile de mulţămită se înmulţescŭ pe fiă-care ḑi. Balsamulŭ de viéţă alŭ lui Dr. Rosa celŭ adevĕratŭ este de căpĕtatŭ aprópe în tóte farmaciele din Austro-Ungaria.

Editorŭ şi redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Schwarze Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 11.65
p. Meter — glatt und gemustert (ca. 180 versch. Qual). versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei das Fabrik-Depôt **G. Henneberg** (K. und K. Hoflief.), **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

Anunţŭ.

Imĭ iau libertatea a aduce la cunoscinţa onoratului publicŭ, că am deschisŭ în *piéţă*, **Têrgulŭ Inului No. 27,**

UNŬ ATELIERŬ DE CROITORIĂ

Pracsa mea îndelungată pe acestŭ terenŭ şi perfecţionarea în studiulŭ croitului academicŭ mĕ punŭ în posiţiă de a puté corĕspunde pe deplinŭ cerinţelorŭ on. publicŭ la tóte ocasiunile cu ce este mai *bunŭ, solidŭ* şi *plăcutŭ*, şi voiu puté corĕspunde orĭ şi cărei încredinţărĭ, ce cade în sfera croitoriei *prompt* şi *după modă*.

Apelândŭ dér la sprijinulŭ binevoitorŭ alŭ onor. publicŭ îmĭ permitŭ tot-odată a-lŭ asigura, că nisuinţa mea totdéuna va fi, a câştiga deplina mulţumire a clientelei mele prin o lucrare conscienţiósă şi promptă.

Cu distinsă stimă
Nicolau Turcu,
croitorŭ.

391,3—2

Premiat la tóte esposiţiunile cu medalii de argint.

Fabrica esistă de 42 anĭ.

LUSTRULŬ CELŬ MAI MARE!

NEGRU CELŬ MAI INCHISŬ!

Sĕ produce întrebuinţândŭ veritabilŭ şi cu renume cunoscutulŭ

INDIGO-OEHLLACK WICHSE

care garantéză conservarea pelei, din fabrica c. r. priv. a lui

IOHANN PARGER

Viena I, Schulerstrasse Nr. 7.

Mai departe se află acolo escelentulŭ:

LONDONER STIEFELLACK

(Lacŭ pentru cisme)

care nu strică pelea şi se póte spăla josŭ cu apă caldă, în sticluţe de cincĭ mărimĭ. Cea mai bună

ALIFIĂ PENTRU CONSERVATŬ PELEA

(Leder-Conservirungs-Salbe)

în cutióre de lemnŭ şi de tinichea. Celŭ mai bunŭ lacŭ pentru **pele** şi **hamurĭ, lacŭ pentru auritŭ,** pentru **apretarea de pele, lacŭ pentru podinĭ** de cualitatea cea mai bună. 331,12—12

Fabrica esistă de 42 anĭ.

Premiat la tóte esposiţiunile cu medalii de argint.

Nr. 1710—1890. 398,2—1

PUBLICAŢIUNE.

Furnisarea următórelorŭ obiecte mai josŭ numite pentru spitalulŭ civilŭ publicŭ de aicĭ se va face pe calea ofertelorŭ:

80 bucăţĭ de ciarciafurĭ de calitate fină,
58 „ „ „ „ „ próstă,
33 cămăşĭ bărbătescĭ,
13 bucăţĭ de halaturĭ femeescĭ,
25 bucăţĭ △ pănurĭ de bandagiu,
100 părechĭ de pantofĭ (tîrîşĭ),
10 bucăţĭ substraturĭ de gumi,
2 bucăţĭ de fórfecĭ de tăiatŭ pĕrulŭ,
25 óle de sticlă pentru nópte,
25 bucăţĭ păhare de bĕutŭ,
5 bucăţĭ sticle pentru urinŭ,
10 strachinĭ de porţelanŭ pentru porţii de mâncare.

Ofertele sigilate şi provĕdute cu timbru de 50 cr. se vorŭ trimite administraţiunei spitalului până în *7 (19) Augustŭ a. c.*, totdeodată trebue sĕ conţină şi declaraţiunea, că oferentului îi suntŭ cunoscute condiţiunile ofertei şi că elŭ se conformézĕ acestora.

Condiţiunile de ofertă, precum şi mostrele obiectelorŭ de furnisatŭ se potŭ vedé ḑilnicŭ în decursulŭ órelorŭ de oficiu până la 7 (19) Augustŭ a. c.

Direcţiunea spitalului.

In allen Trafiken und Galanterie-Geschäften.

General-Depot: OTTO KANITZ & CO., WIEN.
332,26—10

De vêndare.

Casa No. 4 de pe délulŭ Străjei, tocmai sub castelŭ, cu vederea cătră oraşŭ, **se vinde** din mână liberă. De casă se ţinŭ şi **douĕ grădinĭ,** ér despre **celelalte apartinenţe** se va puté informa cumpĕrătorulŭ la cumpĕrare. 399,3—3

☛ **Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se potŭ cumpĕra în tutungeria I. Gross, şi în librăria Nicolae Ciurcu.**

Ajutorŭ grabnicŭ şi sigurŭ

pentru

SUFERINŢE DE STOMACHŬ ŞI URMĂRILE ACESTORA!!

Mijloculŭ celŭ mai bunŭ şi eficace pentru mănţinerea sănătăţii, curăţirea sucurilorŭ precum şi a sângelui şi pentru promovarea unei mistuirĭ bune este deja pretutindenea cunoscutulŭ şi plăcutulŭ

„Dr. Rosa's Lebens-Balsam“.

Acestŭ balsamŭ preparatŭ cu îngrijire din **erburile alpine cele mai bune şi tămăduitóre** sĕ dovedesce ca fórte folositorŭ în contra tuturorŭ **greutăţilorŭ de mistuire cârcei de stomachŭ, lipsa de apetitŭ, rîgăelei, congestiunilorŭ, haemorhoidelorŭ** etc. etc. In urma eficacităţii sale a devenitŭ acestŭ balsamŭ acum unŭ sigurŭ şi doveditŭ **medicamentŭ de casă poporalŭ.**

Sticla mare costă 1 fl., mică 50 cr.

Mii de scrisorĭ de recunoscinţă stau la disposiţiă!

FIŢĬ ATENŢĬ!!!

Spre a evita înşelătorii, facŭ pe fiecine atentŭ, că fiecare sticlă cu **Dr. Rosa's Lebens-Balsam,** care singurŭ numai de mine este preparatŭ după receta originală, este învĕlită în hârtiă grósă albastră, care pórtă în lungulŭ ei înscripţia: Dr. Rosa's Lebens-Balsam din farmacia „zum schwarzen Adler“, B. Fragner, Prag, 205—3“ în limba germană, boemă. ungară şi franceză, şi carĭ suntŭ provĕdute cu alăturata marcă a fabrieei luată sub scutulŭ legalŭ.

Dr. Rosa's Lebens-Balsam

Veritabilŭ sĕ póte procura numai în

Depositulŭ principalŭ alŭ producĕtorului

B. Fragner,

Farmacia „Zum schwarzen Adler“
Prag 205—3.

In Budapesta: la farmacia **I. von Török.**

Tóte farmaciile din **Braşovŭ,** precum şi tóte fărmaciile mai marĭ din monarchia Austro-uugară au deposite din acestŭ balsamŭ de viéţă.

Totŭ de acolo se póte avea:

Alifia de casă universală de Praga

(Prager Universal-Haussalbe)

unŭ medicamentŭ sigurŭ şi prin mii de scrisorĭ de mulţămire recunoscutŭ în contra tuturorŭ inflamaţiunilorŭ, rănilorŭ şi umflăturilorŭ.

Acésta se 'ntrebuinţéză cu succesŭ sigurŭ la inflamaţiunĭ. la stagnaţiunea laptelui şi întărirea ţîţelorŭ cu ocasiunea înţĕrcării copilului, la abscese, ulcere, pustule cu puroiu, carbuncule; copturĭ la unghe, la panariţii [ulceraţiunĭ la degete, la întăriturĭ, umflăturĭ, tumórea glandulelorŭ limfatice, lipome etc. — Tóte inflamaţiunile, umflăturĭ, întăriturĭ se vindecă în timpulŭ celŭ mai scurtŭ; la casurĭ însĕ, unde s'a formatŭ deja puroiu absórbe buba şi o vindecă în timpulŭ celŭ mai scurtŭ fără durerĭ.

In cutióre à 25 şi 35 cr.

FIŢĬ ATENŢĬ!

De órcce alifia de casă universală de Praga sĕ imitéză fórte desŭ, facŭ pe fiecine atentŭ, ca singurŭ numai la mine se preparéză după receta originală. Acésta este numai atuncĭ veritabilă, décă cutiórele din metalŭ galbinŭ, în carĭ se pune, suntŭ înfăşurate în hârtiă roşiă pe care s'află tipărîtă în 9 limbĭ esplicaţiunea cum sĕ se întrebuinţeze. împachetate şi în cartóne vinete — carĭ suntŭ provĕdute cu marca fabricei de mai susŭ.

Balsamŭ pentru auḑŭ.

(Gehör-Balsam)

Celŭ mái probatŭ şi prin multe încercărĭ celŭ mai temeinicŭ medicamentŭ pentru vindecarea auḑului greu si spre redobêndirea auḑului perdutŭ. **1 Flacon 1 fl.**

324,26—7

MAGASINUL DE DELICATESE

DIMITRIE G. MOCIANU

FONDATŬ LA ANULŬ 1879 ÎN BUCURESCĬ.

Are onóre a face cunoscutŭ onor. publicŭ şi numeroşilorŭ sĕi clienţĭ, că se află continuu aprovisionatŭ cu cele mai fine

Brânzeturĭ şi mezelicurĭ próspete

produsulŭ celorŭ mai renumite căşării şi fabricĭ din

România, Rusia, Francia, Italia şi Transilvania.

MARE DEPOSIT DE VINURI NATURALE

de Bordeaux, Rinŭ, Champagne, Espagne, Italia, Transilvania şi din Ţĕrĕ de Cotnarŭ şi Drăgăşanĭ.

Asortimentŭ complectŭ în totŭ felulŭ de

Liqueurĭ franţuzeştĭ. Quirasourĭ de Olanda, Rom de Jamaique, Cognac românesc şi Ţuică de Brătianu.

Sosĕşte continuu totŭ felulŭ de **Icre** şi **Peştĭ próspeţĭ,** totŭ felulŭ de **articule de Orientŭ, fructe pentru masă. Cafele. Ceaiurĭ. Chocolate. Pesmeţĭ. Vanilie** etc.

Preţurĭ modeste, serviciu promptŭ

355 **MOCIANU.**

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

Rugăm pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe fâşia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Domnii, ce se abonéză din nou, sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ şi sĕ arate şi posta ultimă.

Administraţ. „Gaz. Trans.“

Tipografia A. MUREŞIANU Braşov.